

דו"ח ועדת לוין לבחינת מבנה הספורט בישראל

מבוא

ביום 11.9.96 נתמנינו על-ידי סגן שר החינוך התרבות והספורט, ח"כ משה פלד, כוועדה ציבורית לבחינת מבנה הספורט בישראל.

שני עיקרים היו ביסוד המיני הזה:
האחד: השתתפות ספורטאי ישראל באולימפיאדת אטלנטה והצורך הטבעי להפיק לקחים באשר להכנת המשלחת לקראת המשחקים, ההשתתפות עצמה וההישגים.
השני: בחינת מצב הספורט בישראל בדרך כלל ואלו הם הדרכים והאמצעים הדרושים והראויים להצעתו קדימה, בדרך חיובית, לקראת שנות ה-2000 ולקראת האולימפיאדות העתידות.

בכתב המיני נתבקשנו לעסוק, בין השאר, בנושאים המפורטים להלן להמליץ לגביהם:

- המבנה האירגוני של מוסדות הספורט.
- פעילות הספורט ברשויות המקומיות
- הכשרת ספורטאים מחוננים/מצטיינים ומאמנים.
- הספורט העממי מול המקצועני.
- קביעת סדרי עדיפויות בענפי הספורט השונים ושיטת תיקצובם.
- גיוס משאבים לספורט (חסויות, משקיעים פרטיים, תרומות וכד').
- סוגיות קליטת הספורטאים העולים.

כל חברי הוועדה קיבלו עליהם את המשימה המורכבת והקשה הזו בשל מודעותם למציאות העגומה בו נתון הספורט בישראל והצורך האמיתי לראות את פני העתיד ולהציע דרכים לתיקון עיוותים וקידום הישגים.

כל הכתוב בדו"ח זה בלשון זכר כוונתו גם ללשון נקבה

חברי הוועדה מודעים לתרומה החברתית שבבשורת הספורט להוויה ישראלית והתרומה הבלתי מבוטלת שהפעילות הספורטיבית הנכונה והאמיתית, הספורט בהיבטיו השונים, עשויים להביא לאיכות החיים בקהילה ולמעמדה של מדינת ישראל במסגרות הספורט הבין-לאומיות.
בשל הצורך לקדם ולהחיש את הפעילות הארגונית והמקצועית של הגורמים האחרים לקביעת המשלחת לאולימפיאדת סידני בשנת 2000 והכשרתה, משום שעלו על פני השטח שאלות ותהיות באשר לאולימפיאדת אטלנטה, מצאנו לנכון להתמקד תחילה בסוגיה זו ולהגיש במוקדם את המלצותינו, אשר, כפי שהאמנו, ידריכו את המופקדים על הכנת המשלחת לאולימפיאדה הקרובה.

בחודש אפריל 1997 הגשנו, איפוא, לסגן שר החינוך התרבות והספורט ח"כ משה פלד דו"ח ביניים, בנושא סיכום מישחקי אטלנטה וההערכות לקראת מישחקי סידני 2000. הדו"ח מקיף ומדבר בעד עצמו, הוא מהווה חלק חשוב ואינטגרלי של דו"ח מסכם זה ואיננו רואים צורך לחזור על האמור בו. נסתפק בהפניה למסקנות ולהמלצות שבדו"ח הביניים (נספח א' לדו"ח זה) הטעונים יישום נאות.

במסגרת עבודתנו קיבלנו, לבקשתנו, תסקירים מפורטים מכל הרשויות, המוסדות, הארגונים, האיגודים והאישים המעורבים בדרך זו או אחרת בהפעלת הספורט בישראל וכן קיבלנו מכתבים והערות מאזרחים, אשר סברו כי יש להם מה לומר ומה לתרום בנושא האמור. לכל אלה נתונה תודתנו.

לפי הצורך ולמיטב שיקול דעתנו שמענו עדות של נציגי הגופים המרכזיים המעורבים בספורט הישראלי, של מומחים ובעלי סמכא ושל אזרחים שראינו צורך לשמוע את דבריהם בנוסף לאמור בתסקיריהם. בדרך זו, נפרסה בפנינו תמונה מאד מקיפה ויסודית, באשר למציאות הקיימת במבנה הספורט, על דרך התפקוד של מוסדות הספורט השונים, על הפעילות המתקיימת בפועל וזו הרצויה והנדרשת לעתיד. שמענו דעות, הערכות וחווות דעת באשר למצוי ובאשר לרצוי.

כבר בשלב הזה, בדברי המבוא, רואים אנו לציין, בצער, כי תמונת המציאות המשתקפת היא די עגומה, מחייבת מחשבה, מצריכה הפקת לקחים, אשר יהוו רקע למסקנות ולהמלצות בדבר קביעת מדיניות עתידית כמפורט בדו"ח זה.

עוד נוסיף ונדגיש כבר בשלב המבוא, כי למיטב התרשמותנו והערכתנו טמון בציבור הישראלי פוטנציאל של ממש למערכת ספורט יציבה, יעילה והישיגית ובלבד שהספורט יוצב מעתה ולעתיד על יסודות ארגוניים יציבים, תשתנה לטובה ההתייחסות של גופים ממסדיים אל הספורט כעל נושא ערכי וכבשורה חיובית מעודדת לחברה ולקהילה, ויועמדו המשאבים ההכרחיים להשגת המטרות והיעדים החשובים הללו.

לכל אלה התייחסנו בכובד ראש בדיונינו והם ימצאו את ביטויים בדו"ח המפורט והמלא שבהמשך. עד שבאים אנו לומר את דברנו באשר למבנה הספורט הראוי והרצוי, עלינו **הספורט כערך** להתנער מתפיסות שגויות הרווחות אצל חלק מהציבור ואצל חלק מהרשויות הסמכותיות באשר למהותו של הספורט ויעדיו. יש המשקיפים על הספורט בראיה צרה ומזלזלת, כאילו עניין הוא לחבורות עסקנים המחפשים לעצמם תחומים להתגדר בהם, וכאילו עיסוקם ועניינם מתמקד בספורט תחרותי ומקצועני גרידא, בהתמודדות על מעמד ויוקרה בעיני קהל מתעניינים מצומצם ומוגדר, הרואה בספורט ענף בידור ותו לא. אין שגיאה חמורה מזו. אכן נעשו משגים בעבר בהצגת הספורט ובארגונו. אפשר גם אפשר שמתוך כך השתבשה ראיית הדברים האמיתית, האובייקטיבית והערכית, אולם המציאות שונה בתכלית ויש להציגה באורה הנכון ולהציבה על בסיסה הערכי.

הספורט והפעילות הגופנית, נושאי מסר של תרבות הם: תרבות לנפש בריאה בגוף בריא; תרבות של אסתטיקה, של חברות, של פעילות בצוותא, של עזרה לזולת, של הגינות; תרבות המציבה בפני הציבור אתגרים של עשייה חיובית מבחינה אישית וחברתית, למען רווחת הקהילה ושיפור איכות החיים. עובדה מוכחת היא כי הספורט מגבש סביבו ציבור פעילים, מתעניינים וחובבים נרחב מאד בקרב אזרחי מדינת ישראל, מעלה תרומה נכבדה ביותר למבנה החברתי ומחזק חיובית את חיי הקהילה בכל אתר ואתר.

כל המסייר בארץ לאורכה ולרוחבה, בערים, בעיירות הפיתוח, במועצות אזוריות ובישובים, יוכח עד מהרה שחיי הקהילה בהם, תחום התרבות והחברה, אינם מתמקדים בעיקר ודווקא באומנות התאטרון, האומנות הפלסטית או באומנויות אחרות, הנתפסות בעיני חלק מהציבור כתרבות אמיתית לשמה, כעיסוק חינוכי חיובי. בלא להמעיט כהוא זה מחשיבותם של אלה ייאמר כעובדה, שהפעילות החברתית והתרבותית בקהילה מתמקדת בעיקר בתחום הספורט דווקא; אם במעורבות ישירה ואם בהתעניינות אקטיבית אוהדת. כל אלה נושאים מסר ברור והוא - הספורט נתפס בעיני הרבים כתרבות חיובית וערכית ברובה, המחנכת לדפוס עשייה והתנהגות חיוביים, המרחיקה את בני הנוער משולי החברה, המעודדת להישגיות וגאווות יחידה, המאדירה את תדמית הקהילה.

משוכנעים אנו כי פעילות זו ברוכה היא וככל שנעלה את יוקרתו הערכית של הספורט בעיני הכלל, תגבר גם המעורבות הישירה של בני הקהילה בספורט, ותרבה מעורבותם של ראשי הציבור, בעשייה הספורטיבית, בכך שיקדישו חשיבתם ומפעילותם לחיזוק תרבות הספורט בחברה שעל קידומה, חינוכה ותרבותה הם מופקדים.

פעילות ברוכה בתחום הספורט מכוונת את בני הנוער ואת כלל הציבור לעבר התנהגות חברתית חיובית ופורייה המרחיקה אותם מצעידה בשוליים, מהידרדרות חברתית. אין לשפוט את הספורט ואת תרבות הספורט על פי ביצועים של שחקנים זרים ושחקנים מקצוענים בתחום משחקי הכדור) כגון: כדורגל וכדורסל), דווקא.

את הספורט יש לקבל ויש לבחון ולשפוט על פי התרומה האמיתית שניתן להפיק ממנו לאיכות חיי החברה; על פי הערכים והמסרים החיוביים שהוא מקרין; על-פי המתרחש והמתקיים בפועל בבתי הספר, במועדונים ובמתנסים; על-פי כמיהתו של הנוער, כבר מהגיל הרך, לעסוק בספורט לשמו. זאת יש לדעת, כי בתשתית מצויים חומרי הגלם החיוביים לקידום הערכים התרבותיים והיכולות שמערך הספורט אמור להקנות לחברה, הלו הם כל אותם ספורטאים פעילים מבין הילדים, הנערים, הבוגרים והקשישים בקרב הקהילה. אלה יניבו פרי מבורך, אם ישכילו המופקדים על הספורט לגרום לכך, שכזאת תהיה נקודת המוצא בהתייחסות של מוסדות והציבור לפעילות הספורטיבית; אם תבנה ותחזק התשתית הנכונה למבנה הספורט בישראל, שתחילתו, בגני הילדים ובבתי הספר והמועדונים והמשכה בפעילות גופנית של כלל הציבור, אם בספורט עממי, אם בספורט התחרותי ואם בספורט ההישגי.

ראוי הוא הספורט וכל שהוא מגלם בתוכו, מבחינה חברתית ומבחינה האזרחות הטובה, שינוהל על-ידי אנשים שצמחו מקרב פעילי הספורט, כאלה שהספורט הוא חלק מאישיותם והווייתם; אלה שנושאים את הבטת הערכית שבתרבות הספורט, אלה אשר ידעו לארגן את המערכת בדרך אחראית על-פי סדרי מנהל תקינים, על-פי כללים שבדין ומתוך דבקות במשימה החברתית שיטלו על עצמם, להציב את הספורט במעמדו הראוי כחלק מרכזי בחיי התרבות והחברה בישראל. באופן בסיסי וסכמתי ניתן לקבוע, כי את הספורט יש להציב על 3 יסודות עיקריים:

1. הספורט העממי.

2. הספורט התחרותי.

3. הספורט ההישגי.

אשר לספורט העממי - סבורים אנו כי הוא יכול וצריך להקיף את כלל האזרחים, על-פי הגיל, על-פי הרמות ועל-פי היכולות, ויש לקיימו ולהפעילו תוך שאיפה לשלב בו רבים, ככל האפשר, בפעילות ספורטיבית אישית אשר תרומתה הברוכה לכושרו הגופני של האזרח ואיכות חייו מוסכמת על רבים. דומה בעינינו שמעורבות כזו יכולה גם לקשור ולחזק את האחוה ורוח הצוות בין בני הקהילה ולרומם את רוחם מעל לקשיי היום יום. צעדות כצעדת ירושלים וצעדות אחרות, משחים עממיים בכינרת ובים, מפגני שייט, מרוצים עממיים - כמרוץ התבור ומרוצי שדה, כמו גם פעילות כללית ועממית של שחמט, ברשויות המקומיות, שהתקיימו ומתקיימים, עדיין בהיקפים מצומצמים, הם המוכיחים הנחה זו, הלכה למעשה.

הספורט התחרותי - מעורר עניין ומביא למעורבות לא רק של הספורטאים הפעילים אלא גם של בני המשפחה ושל הקהילה בכללה. יסודותיו ושורשיו נטועים בחינוך הגופני, אשר צריך להינתן במוסדות החינוך הפורמליים והלא פורמליים. במוסדות אלה מתגבשת ומתארגנת הפעילות הספורטיבית התחרותית, בין בענפים האישיים ובין בענפים הקבוצתיים. ככול שספורט תחרותי זה יאורגן ויופעל בקרב מוסדות החינוך, בכל אחד לעצמו ובין לבין עצמם, וככול שיאורגן ויקודם.

במועדוני ספורט בית ספריים או קהילתיים: ככול שיאורגן על-ידי מוסדות החינוך עצמם וככול שיופעל על-ידי איגודי הספורט. כך או כך התחרות מציבה אתגרים, משפרת יכולות והישגים, מעלה ומחזקת את הכושר הגופני, מוסיפה לרוח הצוות ובעשייה נכונה גם מקדמת הגינות והישגיות.

הספורט ההישגי - מבין אותם ספורטאים הנוטלים חלק בפעילות הספורטיבית העממית והתחרותית, מתגלים עם הזמן אותם ספורטאים ברוכי הכשרון, אשר בהכוונה של מאמנים ומומחים עשויים להגיע להישגים ברמה הגבוהה ביותר. את אלה יש לטפח ולקדם במסגרות מיוחדות, כך שעם הזמן ייצגו את ישראל במסגרות הבין-לאומיות ויעלו את המדינה על מפת הספורט ההישגי העולמי. המציאות דהיום מלמדת, כי גם במעט שנעשה עד כה מתקרבים אנו יותר ויותר להישגים ברמה הבין-לאומית הגבוהה.

ברור לנו כי חיזוק הפעילות הספורטיבית בכל התחומים ובכל הרמות, בדרך הראויה והנכונה, יניב בסופו של דבר פירות הישגיים ברוכים שכולנו נהיה גאים בהם. אנו רואים את מבנה הספורט כפירמידה שבבסיסה הפעילות

הספורטיבית המגוונת בתשתית, שעמדנו עליה בשלב זה בראשי פרקים בלבד, ובצמרתה הנהגה אחראית ויעילה, המייצגת נאמנה את כלל הגורמים הפעילים בתחום הספורט והמסוגלת לתרום לקידומו; הנהגה סמכותית, שתהיה מופקדת על כל תחומי הפעילות הספורטיבית ואשר בראש מעייניה, הצבת מערכת הספורט בישראל ברמה התרבותית וההישגית, שאנו, אזרחי מדינת ישראל, ראויים לה ומסוגלים להשיגה.

בענין זה ראוי להדגיש כי מעורבותם ושיתופם של אישי ציבור מתחומים שונים ומגוונים במשק הישראלי כמו התעשייה, ההייטק וכד' חשובה ביותר ויש לעשות כדי להגדיל את ייצוגם בארגוני הספורט השונים. השילוב של הנהגה מובילה וסמכותית העומדת באתגרים, המקרינה ערכיות, יעילות, יצירתיות ודבקות במטרה, לצד תשתית מתפתחת ומתרחבת בעזרת מוסדות החינוך, הרשויות המקומיות, מועדוני הספורט, וארגוני הספורט השונים, כאשר השילוב הזה ניזון במשאבים ממלכתיים ציבוריים ואחרים, המהווים את הדלק החיוני להפעלת המערכת כולה - עשייה משולבת ומתואמת בכל התחומים

הללו גם יחד יש בכוחה לשנות, תוך זמן לא רב, את המציאות העגומה ולהצעיד את תרבות הספורט בישראל ליעדה החברתיים והישגיה הספורטיביים. מתוך העיון בכל החומר הרב שהצטבר בידינו, כאמור, בתסקירים שבכתב ובעדויות שבעל-פה; על-פי התרשמותנו מחוות דעתם של פעילים, מומחים, ספורטאים וכלל האזרחים שהציגו עמדתם בפנינו, אנו משוכנעים כי ניתן להגיע אל היעד. מתוך הכרה זו, אנו מציגים בהמשך את המסקנות הנראות לנו כמתבקשות ואת ההמלצות שבעינינו ראויות הן ושישומן הלכה למעשה יניב את התוצאה החיובית האפשרית והנדרשת.

תקציר

ועדת השופט (בדימוס) ליון נתמנתה ביום 11.9.96 על-ידי סגן שר החינוך התרבות והספורט ח"כ משה פלד לצורך בחינת מבנה הספורט בישראל. הוועדה הגישה בחודש אפריל 1997 דו"ח ביניים העוסק במבנה ארגון ופעולה של הספורט ההישגי וההערכות למישחקים האולימפיים. דו"ח זה מצורף כנספח לדו"ח המסכם.

בדו"ח המלצה להקים מועצה לאומית עליונה לספורט בישראל בה ייצוגו כל ארגוני הספורט במדינה לרבות ספורטאים בכירים, אנשי אקדמיה, אנשי ציבור, נציגי הממשלה ונציגי הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות. הוועדה ממליצה בפיתוח תשתית הספורט, הפעילות הגופנית וקידום על שינויים בתחום שיעורי החינוך הגופני בבתי-הספר והרחבה והעמקה של פעולות התאחדות ספורט בתי-הספר.

הוועדה הקדישה תשומת לב למקומה החשוב של רשות הספורט והחינוך הגופני הן כאחראית להכנת תשתית הספורטאים בישראל והן כשותפה בפיתוח הספורט ההישגי. כמו כן, ממליצה הוועדה לאמץ את האמנה לשיתוף פעולה לתכנית אב יישובית שהוכנה על-ידי רשות הספורט והחינוך הגופני ומרכז השלטון המקומי והמועצות האזוריות.

הוועדה מצאה, כי יש לפתח את מרכזי האימון ההישגיים ולשפר את תנאי האימון של ספורטאי ההישג במרכזים אלה. הוועדה בדעה כי כמון וינגייט חייב להיות מוכר כמכון הלאומי לספורט וחינוך גופני. בהתייחסות למעצמה השביעית - התקשורת - ממליצה הוועדה להכיר בחשיבותה הגדולה לפיתוח הספורט ולאור זאת להכיר בהפקת שידורים של אירועי ספורט כחלק מהפקה מקורית. הוועדה רואה בחיוב המשך טיפוח וקידום נשים בספורט באמצעות מתן הזדמנויות שוות לשני המינים בתמיכה כספית שווה, בקבוצות משני המינים ומתן ייצוג הולם לנשים בכל ארגוני הספורט.

בפרק האחרון בדו"ח מובאת התייחסות הוועדה למצב הכספי העגום בו נמצא הספורט בשנים האחרונות והמלצות ברורות כיצד יש לשנות מצב זה ולהעמיד לרשות הספורט התחרותי, העממי וההישגי משאבים ראויים.

הספורט בישראל - מבנה, ארגון ודרך תפקודו

1.1 הקדמה - מבנה הספורט

מבנה הספורט בישראל מהווה מזה שנים נושא השנוי במחלוקת בין ראשי הספורט. ועדות בדיקה בנושאי ספורט שונים כגון: ועדת הרניק; ועדת מליניאק ועוד, נתנו דעתן לסוגיה זו ועמדו על מורכבות הנושא. כיום אין לספורט בישראל מבנה המוסכם ומקובל על מנהיגיו ופעיליו - מבנה שיהא תואם את דרישות הספורט ככלל ואת הספורט ההישגי המודרני בפרט.

בהקשר זה חשוב לציין כי, למיטב ידיעתנו, במדינות אירופה מגיע לסיומו תהליך שינוי מבנה הספורט והתאמתו לעידן המקצועני-מודרני. למעט גרמניה ואנגליה, בהן פועלים הן ההתאחדות לספורט הגרמנית והן הוועד האולימפי הגרמני כבעבר, זו לצד זה, הרי במרבית המדינות בוצע מיזוג בין ההתאחדות הספורט והוועד האולימפי והוקמה מעטה (כברטיניה, בלגיה, הולנד, דנמרק ועוד). קונפדרציה או התאחדות-על בה הממשלה מעורבת במידה רבה (כספרד, יון ופורטוגל) או שינוי זה נובע בעיקר מהסיבות שלהלן:

1.1.1. הצורך לצמצם בהוצאות ולייעל מערכות ארגון, הפעלה, מעקב ובקרה בספורט.

1.1.2. הוועד האולימפי המקומי מתוקף האמנה של הוועד האולימפי הבין-לאומי מהווה סמכות עליונה ובלעדית לשיגור ספורטאי המדינה למישחקים האולימפיים, ובתוך כך אחראי להכנתם ולהכשרתם לקראת מישחקים אלה, אולם אין לוועד האולימפי סמכות ואחריות לניהול החיים השוטפים והיום יומיים בספורט (העממי, התחרותי וההישגי).

1.1.3. הקמת גוף מערכתי, בו משולבים נציגים מהוועד האולימפי, רשות הספורט והחנ"ג התאחדויות, איגודים, ארגוני ספורט, נציגי הממסד, מומחים מקצועיים ואישי ציבור, תורם לשיתופם ולמעורבותם של כלל העוסקים בספורט, העממי, התחרותי וההישגי במידה רבה מבעבר ומסייע לגיבוש מבנה מערכתי מקיף, מאורגן וממוסד, לספורט, למען הספורטאים.

בישראל, מאז פורקה ההתאחדות לספורט בסוף שנת 1995, (עיין בדו"ח ביניים עמ' 6 סעיף 2.3), ויציאת האיגודים לעצמאות, אין בפועל גוף-על מרכזי המכוון ומסייע להתאחדויות ולאיגודי הספורט העצמאיים בארגון ובניהול של הספורט ההישגי, למעט הוועד האולימפי, שעושה כגוף-על לענפים האולימפיים כמיטב יכולתו. עם זאת אין לראותו אחראי לכל היתר, כמו גם להכנת נבחרות הייצוג של ישראל לתחרויות בחו"ל במסגרת יבשתית, עולמית או אחרת. לענין זה ראוי לציין כי הוועד האולימפי אינו מייצג את ענפי הספורט הלא אולימפיים ועל-פי תקנון הוועד האולימפי בישראל, שאושר בחודש ינואר 1998, הוא אף אינו רשאי לקבל לשורותיו ענפים אלה. הוועדה התרשמה כי חסרונן של גוף-על - כמוצע על ידינו, מועצה לאומית - מונע כיום, בפועל, מהאיגודים וההתאחדויות שיתוף פעולה ברמה מערכתית, גורם לבזבז משאבים ולמניעת שיתוף פעולה בגיוס כספים, הסדרת זכויות שידור, ביטוח ספורטאים, רכישת ציוד ומתקנים, קביעת חברת נסיעות וכיו"ב. הצורך באיגום משאבים בולט.

1.2 המלצות לענין מבנה הספורט בישראל

1.2.1. הקמת מועצה לאומית לספורט בישראל (להלן: "המועצה") לאחר ששמענו את עמדות הוועד האולימפי בישראל, מרכזי הספורט בישראל, נציגי איגודים, נציגי רשות הספורט, מומחים מקצועיים ואחרים, בעדותם בפני חברי הוועדה, ובנסיבות כפי שפורטו בסעיף 1.1. לעיל נראה לנו, כי כשרה השעה וקיים הצורך בהקמת מועצה לאומית לספורט בישראל שתהא הגוף העליון אשר בסמכותו להתוות מדיניות, להצביע על דרכי פעולה, לקבוע עדיפויות בפיתוח ענפי ספורט, לטפל בגיוס משאבים כספיים ולחזק את עצמאות האיגודים וההתאחדויות הספורט. בתוך כך תפעל המועצה למניעת אלימות בספורט ולטיפוח ההגינות והמישחק ההוגן.

תוקם מועצה סטטוטורית אשר תפעל מכוח חוק המועצה הלאומית לספורט

בישראל. המועצה תהא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. דפוסי הפעילות של המועצה, הרכב חבריה, לרבות יו"ר המועצה וממלא מקומו, חברי הנהלתה, נוהל הדיונים בה וכד' ימצאו ביטוי בחוק ובתקנות שיותקנו על-פי, ברוח הדברים אשר יפורטו להלן. יש לציין ולהדגיש בהקשר זה, כי אין בהקמת מועצה זו כדי לגרוע או לפגוע במעמדם של הארגונים הפועלים כיום בספורט. אדרבה, יש לוודא, כי ניהול החיים השוטפים של האיגודים יתבצע באופן סדיר ובלתי תלוי במועצה, שאינה אמורה להתערב בפעילותם השוטפת של האיגודים העצמאיים, או של התאחדויות אחרות הפועלות באופן עצמאי.

בעניין זה ראוי להוסיף ולהדגיש, כי ככל שמדובר בוועד האולימפי יישמר עצמאותו וחופש פעולתו בנושאים האולימפיים ובכל מעמדו הבכיר בספורט חשוב שיהא מיוצג משמעותית במועצה. שר החינוך, התרבות והספורט יהא זה המופקד על ביצוע חוק המועצה הלאומית לספורט בישראל והוא מתוקף סמכותו, יתקין, לאחר התייעצות עם המועצה, תקנות לביצוע החוק המוצע.

1.2.2 עד שינתן למועצה מעמד סטטוטורי כאמור, תקום המועצה ותפעל על בסיס הסכמי על-פי הכללים וההנחיות המוצעים בדו"ח זה כמפורט להלן.

1.2.3 מטרת העל של המועצה לפתח, להעמיק ולקדם את הפעילות הספורטיבית במדינת ישראל ברמה העממית, התחרותית וההישגית, על בסיס ערכים חינוכיים, דמוקרטיים, חברתיים ותרבותיים.

1.2.4 מטרות המועצה:

א. לקבוע אמות מידה וסדר קדימויות בעשייה הספורטיבית הכוללת, שעל-פיהן ומתוכן ייקבעו העקרונות לחלוקת המשאבים הכספיים לענפי הספורט השונים (כפי שהדבר נעשה בדו"ח הביניים עמ' 2528-).

ב. לקבוע אמות המידה, על-פיהן יועברו הכספים מהמועצה להסדר ההימורים בספורט לאיגודים ולהתאחדויות הזכאים לתיקצוב.

ג. לתאם, לאשר ולבקר תקציבית את לוח הארועים הבין-לאומי אשר יתוכנן על-ידי איגודים והתאחדויות (בכל הענפים) על בסיס רב שנתי. הכוונה לתכנון של חמש שנים מראש, ולפרסום הלוח ביומן השנתי והרב שנתי של התאחדויות, האיגודים ורשות הספורט.

ד. לקבוע מדיניות, סדרי עדיפויות ואמות מידה לחלוקת משאבים לפיתוח ולטיפוח מתקני הספורט ברחבי המדינה, בעצה אחת עם רשות הספורט ובהתבסס על תכנית האב הישובית של רשות הספורט ומרכז השלטון המקומי ומרכז המועצות האזוריות. הכספים שיוקצו למטרות אלה יועברו ישירות לרשויות המקומיות, למועצות האזוריות או לגוף המשמש כבעליו של המתקן (בענין הקצאת המשאבים, עיין פרק המשאבים, עמ' 64 המלצות סעיף 10.3.1). כמו כן ישולבו ויאוגמו למטרה זו המשאבים של המועצה להסדר ההימורים, מפעל הפיס, רשות הספורט, הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות.

ה. להקים ולהפעיל מוסדות שיפוט פנימיים להתאחדויות ולאיגודי הספורט בישראל, כל עוד מוסדות כאלה אינם קיימים בהם. התאחדויות ואיגודים אשר מפעילים מוסדות שיפוט, יעשו כן על-פי תקנוניהם. התאחדויות ואיגודים שאין בהם מוסדות שיפוט, יכפיפו עצמם למוסדות השיפוט שתקים המועצה.

ו. לקיים בקרה תקציבית על תקציבי האיגודים ומעקב אחר ביצוע התקציב. הפיקוח והבקרה התקציבית יבוצעו על-ידי מבקר פנים שימונה לתכלית זו על-ידי המועצה.

ז. לסייע לאיגודים בשיווק, פרסום יחסי ציבור וכד'.

ח. לסייע, ככל שיידרש, לאיגודים ולהתאחדויות במתן ייעוץ משפטי וסעד משפטי.

ט. לסייע לוועד האולימפי ולמנהלת הספורט ההישגי ככל שידרש, בהכנת משלחת ישראל למישחקים האולימפיים ועוד קודם לכן, בהערכות, לקראת תחרויות מבחן לקביעת המשלחת.

י. לסייע לאיגודים בהתקשרויות חוזיות שונות (חברות נסיעות, חברות ביטוח, טלוויזיה וכד').

יא. לפעול בשיתוף עם ההתאחדויות, איגודי הספורט והיחידה לספורט הישגי להכשרתם, לקידום ולטיפוחם של מאמנים באמצעות בית-הספר למאמנים ולמדריכים במכון וינגייט.

יב. המועצה תפעל, מפאת מורכבות הנושא וחשיבותו, כגוף הייצוגי של כל ארגוני הספורט מול המוסדות המיסדיים במדינה, גם לענין גיוס הכספים והתקציבים לספורט בישראל.

יג. לפעול לגיוס משאבים נוספים לפיתוח הספורט בישראל על אלה הקיימים.

1.2.4 הרכב המועצה הלאומית לספורט בישראל המועצה תמנה 41 חברים, הרכבה יהיה כדלקמן:

1 יו"ר - אישיות ציבורית הידועה כבעלת זיקה עמוקה לספורט ולמעורבות בו.

15 נציגי הוועד האולימפי (שיכללו בהם תוך מתן עדיפות ומספר מתאים, נציגי ענפים אולימפיים) בכללם ככל האפשר שלוש נשים. הנציג הבכיר מטעם הוועד האולימפי יהיה מ"מ היושב ראש.

4 אנשי מדע ואקדמיה בתחומי הספורט והחינוך הגופני בהם אשה אחת לפחות.

5 ספורטאים בכירים (על-פי הגדרתם בתקנון הוועד האולימפי הבין-לאומי) מהם אחד המייצג את ספורט הנכים וספורטאית אחת לפחות.

4 נציגי ציבור תוך מתן עדיפות לכאלה המייצגים את המגזר העסקי והיצרני כגון: תעשיית ההייטק, ובהם נציגת ציבור אחת.

3 נציגים מענפי ספורט לא אולימפיים, בכללם, ככל האפשר אשה אחת.

4 נציגי משרד החינוך התרבות והספורט, בהם אשה אחת לפחות.

3 נציגי מרכז השלטון המקומי והמועצות האזוריות בכללם המופקד שם על נושא הספורט הישגי והספורט העממי.

1 נציג התאחדות ספורט הנכים.

1 נציג התאחדות ספורט בתי-הספר.

1.2.5 הנהלת המועצה - ליד המועצה תבחר, מבין חברי המועצה, הנהלה בת 15 חברים. הרכבה יהיה כדלקמן:

1 יו"ר המועצה.

6 נציגי הוועד האולימפי ובכללם מ"מ יושב הראש.

1 נציג מכון וינגייט.

1 ספורטאי בכיר.

1 נציג ציבור.

1 נציג לענפים לא אולימפיים.

2 נציגי משרד החינוך התרבות והספורט.

1 נציג מרכז השלטון המקומי.

1 נציג התאחדות ספורט בתי-הספר.

1.2.6 בחירה או מינוי חברי המועצה אופן בחירת המועמדים או מינויים למועצה יהיה כדלקמן:

א. יו"ר - ימונה על-ידי שר החינוך התרבות והספורט בהמלצת סגן שר החינוך התרבות והספורט המופקד על הספורט.

ב. נציגי הוועד האולימפי - יבחרו על-ידי הוועד האולימפי. הבוחרים הממנים לפי העניין, את המועמדים למועצה יקבעו גם את נציגיהם להנהלה, למעט

הספורטאים הבכירים. אלה יקבעו מועמדם להנהלה מביניהם בדרך המפורטת לעיל.

ג. אנשי מדע ואקדמיה: שני נציגים ממכון וינגייט, מהם אחד שישב גם בהנהלה; אחד מקרב מכללות העוסקות בהכשרת מורים לחינוך גופני בישראל. נציג אחד בעל רקע מדעי ו/או מקצועי בספורט מבין היחידות לחינוך גופני ולספורט באוניברסיטאות ובמכללות בישראל המקיימות פעילות ספורט במסגרת א.ס.א. למעט מכללות המכשירות מורים לחינוך גופני שייצוגם הוא כאמור לעיל.

ד. ספורטאים בכירים - אחד מקרב ארגון שחקני הכדורגל, אחד מקרב ארגון שחקני הכדורסל, אחד מקרב השחקנים הבכירים במישחקי כדור, למעט כדורגל וכדורסל, שני ספורטאים בכירים המיצגים ענפים אישיים (שלושת הנציגים האחרונים יבחרו על-ידי הספורטאים המיוצגים בוועד האולימפי) הספורטאים שישבו במועצה יבחרו מועמדם להנהלה.

ה. נציגי הציבור - ימונו על-ידי שר החינוך התרבות והספורט בהמלצת סגן שר החינוך התרבות והספורט המופקד על הספורט ו/או מנהל רשות הספורט והחינוך הגופני, ולאחר התייעצות עם ראשי המגזר העסקי והייצרי.

ו. נציגי משרד החינוך התרבות והספורט למועצה ולהנהלה - יבחרו על-ידי סגן שר החינוך התרבות והספורט בתיאום עם מנהל רשות הספורט והחינוך הגופני.

ז. נציגי מרכז השלטון המקומי - על-ידי מרכז השלטון המקומי.

1.2.7 משך הכהונה: משך הכהונה: חברי המועצה יבחרו וימונו לתקופה של חמש שנים. חברותו של חבר המועצה תתבטל וכהונתו תופסק בכל אחד מהמקרים הבאים: (א) התפטר; (ב) נפטר; (ג) הורשע בעבירה שיש עמה קלון; (ד) נעדר מחמש ישיבות רצופות של המועצה ללא סיבה מספקת. הופסקה כהונתו של חבר מועצה ימונה אחר תחתיו על-ידי הסמכות הבוחרת או הממנה. כל עוד לא מונה יושב ראש למועצה או שנתפנה מקומו וטרם מונה אחר במקומו, יכהן ממלא מקום היושב ראש כיושב ראש המועצה בפועל.

1.2.8 ועדות משנה: המועצה תמנה לצורך פעילותה את הוועדות הבאות: ועדת כספים, ועדת תקנון, ועדת שיווק ויחסי ציבור כוועדות קבועות וכן ועדות אד-הוק, לנושאים מוגדרים ככל שימצא צורך עניני לכך. כמו-כן תמנה המועצה מבקר פנים, רואה חשבון ויועץ משפטי.

1.3 התאחדויות ואיגודים

ההתאחדויות ואיגודי הספורט בישראל אחראים ומנהלים כל אחד בתחומו את חיי הספורט השוטפים ובכלל זאת.

1.3.1 ארגון תחרויות ליגה; גביע; אליפויות; טורנירים וכיו"ב במשחקי כדור, מקומיים ובין-לאומיים. ארגון תחרויות ברמה מקומית; אזורית; ארצית; לאומית ובין-לאומית בענפים אישיים.

1.3.2 הכנת נבחרות הייצוג הלאומיות של ישראל לאירועים בין-לאומיים ובתוך כך מינוי מאמנים לאומיים ואנשי צוות לתפקידיהם.

1.3.3 פיתוח, ביחד עם ההתאחדויות והאיגודים של קשרי הספורט עם התאחדויות, איגודים ואירגוני ספורט בחו"ל, הרחבתם והעמקתם.

1.3.4 גיוס משאבים כספיים נוספים על אלה שהוקצבו.

1.3.5 שיתוף פעולה עם היחידה לספורט הישגי למען קידום הישגי הספורטאים והענף על-פי מפתח עדיפויות הענפים (ראה דו"ח ביניים, עמוד 28, סעיף 11.10). יש לציין עם זאת, שענפים ברמה ג' (סעיף 11.10.3 בדו"ח הביניים) שביקשו תמיכת היחידה בתכנון, מעקב, בקרה וכד', יהיו אחראים להקצאת המשאבים לפעילות זו.

1.3.6 שיתוף פעולה עם היחידה לטיפול ספורטאים צעירים והתאחדות ספורט בתי-הספר על מנת לקדם ולהעמיק פיתוח תשתית הספורטאים בענף.

1.3.7 שיתוף פעולה עם היחידה לטיפול ספורטאים צעירים לצורך הקמת סגלים איזוריים לצעירים במרכזי המצוינות.

1.3.8 שיתוף פעולה עם רשות הספורט, לקידום ספורטאים מצטיינים בעת שרותם הצבאי.

1.4 המלצות לענין התאחדויות ואיגודים

1.4.1 פיתוח ענפי הספורט והקצאת המשאבים להתאחדויות ולאיגודים יהיה בהלימה עם סדר עדיפות הענפים, כפי שפורט בדו"ח הביניים (עמ' 28 סעיף 11.10).

1.4.2 ההתאחדות לכדורגל, איגוד הכדורסל ואיגוד הטניס ישולבו לאלתר במסגרת פעילות היחידה לספורט הישגי שתדאג להנחותם מקצועית ככל שתתבקש. כמו כן יקודם שיתוף פעולה עם היחידה במרכזי המצוינות להכנת תשתית לצעירים (ראה סעיף 1.4.8 להלן).

1.4.3 המשאבים הדרושים לביצוע סעיף 1.4.2 לעיל יוקצו על-ידי הגופים הפונים, למעט בעת הכנות אולימפיות. לצורך הכנות אלה תקצה מנהלת הספורט הישגי, בנוסף לכספים שיוקצו על-ידי הגופים הפונים, המשאבים הדרושים מתקציבה.

1.4.4 תובטח העצמאות של כל התאחדות או איגוד ספורט, לפעול על-פי שיקול דעתו בכפוף למחויבותו הבין-לאומית, כפי שנקבעה על-ידי ההתאחדות הבין-לאומית באותו ענף והוועד האולימפי הבין-לאומי.

1.4.5 ההתאחדויות ואיגודי הספורט יגבשו תוכנית ארוכת טווח (510- שנים) בה ייקבעו מספר הקבוצות בכל ליגה/רמה לרבות דרכים לעידוד השתתפותן של נשים ותמיכה בפעילותן של ילדים ובני נוער.

1.4.6 לא יעסיק איגוד או התאחדות, בין בשכר ובין בהתנדבות, בעל תפקיד מקצועי אלא אם הוסמך לכך בתעודה מוכרת (מאמן; מנהל; פיזיותרפיסט וכד'). לצורך מימוש המלצה זו, ככול שאיננה נכללת במסגרת חוק הספורט ותקנותיו, יקבע כל איגוד את הנוהלים ולוח הזמנים לביצועה.

1.4.7 חיזוק עצמאות האיגודים וההתאחדויות בניהול חיי הספורט השוטפים, מהווה עמוד תווך בהתפתחות הספורט בישראל. הבחירות למוסדות, לאיגודים ולהתאחדויות יהיו חופשיות ובלתי תלויות. כל שאלה שבמחלוקת בקשר לבחירות או לתוצאותיהן תובא להכרעת נשיאות המוסד השיפוטי העליון על-פי תקנוני האיגוד/ההתאחדות, המוסמך לדון בעניינו.

1.4.8 איגודים והתאחדויות יפעלו בשיתוף עם רשות הספורט והחינוך הגופני, והרשויות המקומיות, למען הקמתם וביסוסם של מרכזים אזוריים הישגיים למצוינות בספורט, בהם יפעלו ספורטאי הישג באחריות ובפיקוח היחידה לספורט הישגי; וכן ספורטאים צעירים מצטיינים בהנחיית היחידה לטיפול ספורטאים צעירים מצטיינים. תיכנן ועיצוב מדיניות הפעולה היא על היחידה לספורט הישגי, ככל שמדובר בטיפול הצעירים, בתיאום ובשיתוף היחידה לספורטאים צעירים מצטיינים (ראה דו"ח ביניים עמ' 18 סעיף 8.1.9). מרכזי המצוינות יקבעו על-פי עדיפות הענפים (כמפורט בדו"ח הביניים).

1.4.9 כל ארגון ספורט, התאחדות, איגוד וכד' יקציב כאחוז אחד מתקציבו לפעילות המכוונת לחינוך הספורטאים, הפעילים, קהל האוהדים והציבור הרחב, להגיונות ולמניעת אלימות בספורט וכן למניעת שימוש באלכוהול, בסמים וכיו"ב. פעילות זו תשתלב עם פעילות הוועדה למניעת אלימות בספורט של ועדת החינוך התרבות והספורט של הכנסת.

1.4.10 לאור ההתפתחויות בתחום המשפט בישראל, במשפט החוקתי, באשר לזכויות היסוד של האדם ובדינים בנושא תאגידים, דיני חוזים וכד', וכדי למנוע מעורבות לא רצויה ואולי מיותרת של תוצאות המשפט הרגילות בפעילותן של מוסדות הספורט - רואים אנו להעיר ולהציע בנושא הבא:

על-פי תקנוניהם של ההתאחדות לכדורגל, איגוד הכדורסל ואיגודים אחרים, המציאות דהיום היא שלא ניתן על-פי תקנונים אלה ליישם רצונם של אגודות להתאחד אם במסגרת עירונית ואם במסגרת ארגונית, אפילו כאשר כוונתם

היא שיפור רמת הפעילות, חיזוק הלכידות הקבוצתית ומתן הזדמנות טובה יותר לספורטאים למצות את יכולתם. בנסיבות אלה מטובתם של ההתאחדויות ואיגודי הספורט שיגמישו את התקנונים ויעדכנו אותם כך ששילובים ואיחודים כאלה יורשו ויתאפשרו במקרים המתאימים, אם כדבר שבשיגרה ואם כהחלטה חד פעמית בשנת פעילות נתונה או מעת לעת.

השארית המצב הקיים והתעלמות מהמלצה זו אפשר שלא יעמדו בפני ביקורת שיפוטית וציבורית. על כן לדעתנו, עדיף החדרת שינוי יצירתי ומרצון, על כפיית שינויים מבחוץ.

1.5 אגודה - מועדון ספורט

1.5.1. תיאור מצב - אגודות ומועדוני הספורט מהווים כיום את אחת החוליות החלשות ביותר במבנה ודרך פעולתו של הספורט, בשונה מחשיבותם המכרעת באיתור הספורטאים, בהכנת התשתית להתפתחותם וטיפולם כספורטאי הישג. במשך שנים היו אגודות הספורט, תלויות ואף נשלטות על-ידי מרכזי הספורט שתקצבו את האגודות ומינו את נציגיהן כחברי הנהלה באיגודים ובהתאחדויות. מספר תהליכים מרכזיים שהתרחשו בסוף שנות השמונים ובשנות התשעים הביאו למפנה משמעותי, ביחסים שבין אגודות הספורט למרכזים וגרמו בין השאר להחלשת הזיקה שביניהם ולהקמת מרכזים חדשים דוגמת "עוצמה" ו"אהבה". הסיבות העיקריות שהביאו לשינויים אלה הן:

א. משבר כספי מתמשך שפקד את כל ארגוני הספורט ונבע מצמצום תמיכת הממשלה בספורט, צמצום בתמיכת ההסתדרות בהפעל וחלוקה שונה של כספי ה"טוטו" המוקצבים לספורט.

ב. יציאת איגודי הספורט לעצמאות ב-1.1.96.

ג. מעורבותן ההולכת וגדלה של רשויות מקומיות ומועצות אזוריות, בהקמתן של אגודות/מועדוני ספורט חדשים והשתתפות באחזקתן של אגודות/מועדונים קיימים.

ד. תהליכי הפרטה ודה-צנטרליזציה העוברים על המשק שלא פסחו על הספורט.

מעבר מחובבנות למקצוענות בספורט ההישגי בניהול, במעמד הספורטאים, ברמת האימונים וכד' וכן כתוצאה מרכישת קבוצות ספורט (במשחקי כדור בעיקר כדורגל וכדורסל) על-ידי בעלי שליטה. לשינוי זה השלכות שונות כדלקמן: לשלילה:

מבני נוער רבים יתכן ונמנעה האפשרות המעשית לממש את כשרונם ואת כמיהתם לעסוק בפעילות ספורט מאורגנת מקצועית ומקצוענית. לחיוב מהטעמים הבאים:

א. ניהול אגודות במספר גובר והולך על-ידי אנשים מנוסים ואמינים בעלי רקע בניהול. כפועל יוצא מכך ארגון מבוקר ומאוזן המתבטא בין היתר בהצגת תקציבים, עריכת מאזנים, סידרי מינהל ובהקפדה לנהוג על-פיהן, תשלום מסודר של המגיע לשלטונות המס ולספורטאים.

ב. במקומות רבים מושג האגודה, הוחלף במינוח מועדון, כדי להצביע על שינוי תפיסתי המכוון להעניק לספורטאי בית חם. לסייע לו בתהליך עיצובו וגיבושו, לתמוך בו בתקופת משבר ולאפשר לו הזדהות וקבלת זהות ספורטיבית אליה ברצון להתמסר.

ג. התפתחו מודלים חדשים של מועדוני ספורט בנוסף למודל האגודה השייכת ומזוהה עם מרכז ספורט, כך למשל, (1) מועדון אשר בעליו הוא הרשות המקומית, העיר, השכונה, המועצה המקומית או האיזורית עם זיקה מפורשת למרכז ספורט או ללא זיקה כזו; (2) מועדון בית-ספרי (הפועל במסגרת התאחדות ספורט בתי -הספר - עיין עמ' 34 סעיף 3.4 סעיף משנה ב); (3) מועדון עצמאי.

ד. הוקמו אגודות/מועדונים חד-ענפיים שנרשמו כעמותות על מנת שאפשר יהיה להעביר להם ללא "דמי תיווך", את ההקצבה הכספית, שנקבעה להן. הסדר זה הגדיל את הכנסות המועדון שכן בהיותו חד ענפי מובטח

שהכספים שיועדו לו, לא יועברו למטרות זרות או לענפים אחרים. עם זאת מהעדויות שהובאו בפנינו התברר, לצערנו, כי באגודות רבות ובחלק מהמועדונים אין תנאים בסיסיים נאותים לפעילותם. חסרים, חדרי מפגש, מקלחות ושירותים לספורטאים ברמה נאותה; מזנון; טלפון זמין, חדר טיפולים וכד'.

1.6 המלצות לענין אגודה-מועדון ספורט

1.6.1. יש לעודד הקמתם של מועדוני ספורט שיהיו שונים בזיקתם ובקשריהם המבניים.

1.6.2. התאחדויות ואיגודי ספורט יפרטו בתקנותיהם מה חייב מועדון ספורט, אשר ספורטאיו פעילים ומתחרים במסגרתם, לכלול. אפשר שהמועדונים ידורגו למספר רמות כגון: רמה לאומית, רמה ארצית, רמה אחרת. הסיוע הכספי למועדון על-ידי האיגוד או ההתאחדות ייקבע בהתאמה לרמתו, דהיינו על בסיס אמות מידה להערכת הישגי הספורטאים/הקבוצה.

1.6.3. בנוסף לאמור בסעיף 1.6.2 לעיל יוצג בכל מועדון במקום מתאים ובאופן בולט חוק הספורט והתקנות שהותקנו על-פיו וחוק מועדוני הכושר לרבות חובת בדיקות רפואיות, חובת הסמכת מדריכים ומאמנים וכיו"ב וכל דבר חקיקה העוסק בתפקוד הספורטאים, אגודות ומועדוני הספורט.

1.6.4. כדי לסייע למועדון, לאגודה בקידום פעילותו יגבו אלה דמי פעילות מכל ספורטאי הרשום אצלם. שיעור דמי הפעילות ייקבע על-ידי הנהלת המועדון/האגודה מדי שנה. לצורך דיון במקרים חריגים (ילדים להורים עם רקע סוציאלי-כלכלי קשה וכד') תוקם במועדון/אגודה ועדת חריגים שבסמכותה יהיה: לפטור הספורטאי מתשלום דמי הפעילות או לקבוע לו תעריף מוזל לזה הנהוג במועדון.

1.6.5. נציגי הנהלת האגודה/מועדון, יהיו חברים במינהל המקומי/אזורי שמתפקידו לתאם, להקל ולסייע בקידום וטיפוחם של ספורטאי היישוב.

(ראה פרק המלצות רשויות מקומיות עמוד 41 סעיף משנה 4.3.5.)

1.6.6. אגודות ומועדונים יפעלו במשותף עם הרשויות המקומיות, מועצות האזוריות ועם ההתאחדות לספורט בתי-הספר לקליטתם של "בוגרי התאחדות ספורט בתי-הספר".

1.6.7. כל אגודה/מועדון ייעדו כאחוז אחד מתקציבם השנתי לעידוד פעולות בנושא ההגיונות בספורט, מניעת אלימות, מניעת השימוש באלכוהול, בסמים וכד'. הפעולות יכללו: מפגשים עם הורים וספורטאים, הפצת חומר הסברה, תחרות גביע ההגיונות לספורטאי/קבוצה ההוגן(ת) וכד'. פעילות זו תשתלב עם פעילותה של הוועדה למניעת אלימות בספורט של ועדת החינוך התרבות והספורט של הכנסת.

1.6.8. מועדונים ואגודות ספורט, בין אם חד ענפיים ובין אם רב-ענפיים שטרם נרשמו כעמותות, ירשמו כעמותות לצורך ניהולם השוטף וקבלת הכספים שהוקצבו להם באופן ישיר.

1.6.9. על מנת להביא לשיתופן ולשילובן של נשים בספורט יעשו אגודות ומועדונים ככל האפשר למען הקמתן של קבוצות נשים חדשות בענפים השונים ולחיזוקן ולביסוסן של קבוצות נשים קיימות.

1.7 מרכזי הספורט - התאגדויות ספורט

תרומתם של התאגדויות הספורט הוותיקות שקמו, פעלו והתפתחו בעבר על בסיס אידאולוגי וערכי, - מכבי, הפועל, אליצור ובית"ר - קודם להקמת המדינה ולאחריה, משמעותית ביותר. חשיבותם הייתה בעיקר בהקמת התשתית לספורט ולפעילות הגופנית בקרב קהילות היהודים בתפוצות, בארץ ישראל ולאחר הקמת המדינה, בישראל. כמו כן ניכרת היתה תרומתם הייחודית במיסוד הספורט התחרותי כשמשולבים בפעילות זו כלל תושבי המדינה על מגזריהם השונים, ותיקים וחדשים, צעירים ומבוגרים, כאשר הספורט והפעילות הגופנית מהווים אמצעי יותר מאשר כמטרה לשמה. בעניין זה ראוי להזכיר בחיוב את שילובם וקליטתם של בני המגזר הלא יהודי

בפעילות הכוללת של המרכזים.

מהעדויות שהובאו בפנינו התברר, כי כוחם ועוצמתם של המרכזים בעבר, היה גדול ביותר. הם שלטו באגודות ספורט שהיו מסונפות אליהם ומינו את נציגיהם למוסדות הספורט השונים כהבנתם. לצד המרכזים ההיסטוריים הוקם בשנת 1987 המרכז "עוצמה" ולאחרונה מתקיים תהליך הקמתו של מרכז "אהבה".

ההחלטה שאפשרה לאגודות ולמועדוני הספורט הרשומות כעמותות לקבל הכספים המוקצים להם, ישירות מהמועצה להסדר ההימורים, ולא דווקא דרך צינור המרכזים; ההקמה של מועדוני ספורט מטעם הרשויות המקומיות; המשבר הכספי העמוק אליו נקלעו מרכזי הספורט, אשר גרם לצמצום ניכר ביכולת פעולתם ובאפשרותם לתמוך באגודות ובמפעלי ספורט; יציאת האיגודים לעצמאות - כל אלה גרמו לשינויים משמעותיים ומתחייבים במבנה, בארגון ובדרך התפקוד של הספורט בישראל אשר העיקריים ביניהם מפורטים להלן:

1.7.1. התפתחות תהליך דמוקרטיזציה בבחירת יושבי ראש וחברי הנהלה לאיגודים ולהתאחדויות ספורט.

1.7.2. מעורבותם וגישתם של נציגי אגודות ומועדונים במסגרת הדיונים באיגודים ובהתאחדויות הם מעתה בעיקרם מקצועיים ועיניניים כשהם משוחררים מתלות בתכתיבי המרכזים.

1.7.3. החלשת מעמדם של מרכזי הספורט (מהסיבות שפורטו לעיל).

1.7.4. הקמת התאחדות ספורט בתי-הספר ופעילותה בקרב הילדים בבתי-הספר, בשיתוף פעולה עם איגודי הכדורעף, הכדור-יד, האתלטיקה הקלה ועוד.

1.7.5. התפתחות גישה עסקית-כלכלית בספורט שהביאה להשקעת משאבים רבים מבעבר בשיווק, פרסום, גיוס חסויות, זכויות שידור וכד', ברמה הלאומית (על-ידי התאחדויות ואיגודים) וברמה האזורית-מקומית (על-ידי האגודה-מועדון הספורט).

1.8 המלצות לעניין מרכזי הספורט

מרכזי הספורט הקיימים התמקדו בעשייתם בעיקר באלה:

1.8.1. להקים, לארגן, לטפח ולקדם מועדוני ספורט בענפי ספורט שונים ברחבי הארץ תוך תיאום עם רשות הספורט והרשויות המקומיות והמועצות האזוריות.

1.8.2. לתרום מנסיונם וכמיטב יכולתם לקידום ולחיזוק ההתאחדויות והאיגודים.

1.8.3. להמשיך ככל שיעלה בידם בתמיכתם הכספית, המקצועית והארגונית במועדונים ובאגודות המסונפים אליהם.

1.8.4. לתרום לקידום הספורט העממי, הספורט במקומות העבודה והספורט התחרותי תוך שיתוף פעולה עם האיגוד לספורט עממי, רשות הספורט, הרשויות המקומיות, המועצות האזוריות, "הגופים הירוקים" וכד'.

רשות הספורט והחינוך הגופני

2.1 תיאור הרשות מטרותיה ופעולותיה

מאז הוקמה, בשנת 1960, מבצעת רשות הספורט והחינוך הגופני את דיוניות משרד החינוך, התרבות והספורט לקידום הספורט בישראל ותורמת להשגת היעדים החינוכיים שמציב לה המשרד, במסגרת החינוך הפורמאלי והלא פורמאלי. בפעולתה מכוונת רשות הספורט את תכניותיהן ופעולותיהן של הרשויות המקומיות, המועצות האזוריות והמתנ"סים. רשות הספורט משתפת פעולה עם ארגוני הספורט התחרותיים והעממיים למען קידום הספורטאים לרמותיהם השונות. להלן תיאור מטרותיה המרכזיות של רשות הספורט והחינוך הגופני כפי הוצגו בפנינו: טיפוח וקידום מצוינות בספורט, בחינוך גופני ובמחול - באמצעות בניית

2.1.1 תכנית לאומית המשלבת את כל הגופים המטפלים בפיתוח וטיפוח הישגיות מצוינות בהתאם לתכנית העבודה וליזמות של רשות הספורט וכן במתן מילגות לספורטאים מצטיינים וקידום באמצעות חיזוק אגודות הספורט. הקמת מרכזי אימון לאיתור ולטיפוח המצוינות; ביסוס, הרחבה וטיפוח כיתות הספורט ההישגיות; הענקת פרס רשות הספורט והחינוך הגופני לראויים לכך על-פי הישגיהם וחיזוק הערכים החברתיים וההגיונות בספורט.

2.1.2 הרחבת הפעילות הגופנית באוכלוסיה, בכל שכבות הגיל, כחלק מאורח חיים בריא. פעילות זו מבוצעת בשיתוף הגופים הירוקים, האיגוד לספורט עממי, הרשויות המקומיות, מועדוני הספורט בבתי-הספר, פתיחת "בנק מידע" ממוחשב לפעילות גופנית עצמית של האוכלוסיה ועוד.

2.1.3 פיתוח תכניות ויזמות חדשות בחינוך גופני, בספורט ובמחול, פיתוח מודלים יחודיים וביצוע סקרים. הגברת המעורבות של הפיקוח הכולל ושל מנהלי בתי-הספר בהוראת החינוך הגופני והספורט בבתי-הספר.

2.1.4 קידום כוח האדם המקצועי והשבחתו בתחומי החינוך הגופני, הספורט והמחול בבתי-הספר ובמערכות הלא פורמליות. עריכת תכנית הוראה ישובית, עריכת סדנאות, השתלמויות, סמינרים לקידום ולטיפוח אנשי המקצוע. הכשרת שופטים צעירים, פיתוח מנהיגות מינהלית ופדגוגית בחינוך גופני, ספורט ומחול. הנחייה שיטתית של צוותי מורים.

2.1.5 קידום ופיתוח נשים בספורט ובחינוך הגופני. קליטתם, טיפוחם ושילובם של עולים כספורטאים, כמאמנים, כמורים לחינוך גופני וכמדענים בתחומי ספורט.

2.1.6 רשות הספורט והחינוך הגופני מופקדת על פיתוח התשתית לספורט העממי, התחרותי, ההישגי ולחינוך גופני בבתי-הספר. הרשות מסייעת לרשויות המקומיות ולמועצות האזוריות ביישום תכניותיהן באמצעות "סל שירותי הספורט" הקובע אמות מידה לתמיכה כספית בפעילויותיהן. בתחומים אלה היא מייצעת לרשויות המקומיות, למועצות האזוריות ולארגונים אחרים בבניית מתקני ספורט. מהעדויות שהובאו בפנינו התרשמנו, כי רשות הספורט עושה כמיטב יכולתה, המוגבלים והבלתי מספיקים במשאבים שעומדים לרשותה, למען קידום הספורט, הגופני החינוך והמחול בבתי-הספר ומחוצה להם. בסיוע לצעירים ובפיתוח המודעות של המבוגרים לחשיבות שבפעילות הגופנית; בטיפוח תשתית ענפי הספורט ובקידום הספורט ההישגי.

2.2 תקציב רשות הספורט

מהעדויות שהונחו לפנינו עולה כי תקציב הפעילות לשנת 1998 של רשות הספורט (להוציא כ-18 מיליון ש"ח המועברים לצורך שיטור במגרשי הכדורגל) עומד על כ-73 מיליון ש"ח. ניתוח נתונים אלה מלמד כי תקציב הרשות מהווה השנה כ-0.4 אחוז מתקציב משרד החינוך התרבות והספורט (שעומד על 19,588,000 מיליארד ש"ח). הירידה בתקציב הנומינלי מ-1996 ל-1998 היא של 19.3% ובחישוב ריאלי הירידה מגיעה לכ-37 אחוז (בשנתיים). התמונה קודרת עוד יותר -

2.2.1 כשמתברר שתקציב השיטור במגרשים עלה ואילו התקציב לפעילות רד כמפורט לעיל.

2.2.2 כאשר עובדתית מספר התושבים בישראל עלה מאז שנת 1996 בכ- 350,000 אלף נפש, משמעות הדבר היא שהשקעת המדינה בספורט לנפש קטנה עוד יותר (19.6 ש"ח לנפש ב-1996 לעומת 15.1 ש"ח לנפש ב-1998).

2.3 מסקנות

2.3.1 עובדות אלה מלמדות כי המערכת הממלכתית המופקדת על הספורט והפעילות הגופנית בישראל ככלל ועל פיתוח התשתית (ספורטאים, מתקנים) בפרט, פועלת בתקציב חסר שאינו תואם את הצרכים הבסיסיים. הנתונים קשים עוד יותר, שעה שאנו משווים את השקעת המדינה בתלמיד, כ- 15,600 אלף ש"ח בשנה, לזו המושקעת באזרח בספורט, כמפורט בסעיף 2.1 ב' דלעיל, של כ-15.1 ש"ח לנפש לשנה.

2.3.2 המשאבים הדלים המופנים ומוקצבים על-ידי משרד החינוך התרבות והספורט לחינוך גופני ולספורט עומדים בסתירה בולטת לחשיבות הערכית והחינוכית של הספורט בחיי הקהילה לרבות במוסדות החינוך. אין באמצעים אלה כדי להספיק, וככל שמדובר בסיפוק צרכי האזרח בשנות האלפיים הדבר בולט עוד יותר. מצב דברים זה גם לא מתיישב עם יעדי המשרד - שהוא המשרד הממשלתי המופקד על החינוך התרבות הספורט וקידום בריאות הציבור.

2.4 המלצות

2.4.1 רשות הספורט והחינוך הגופני ביחד עם מרכז השלטון המקומי ומרכז המועצות האזוריות נקראים לאמץ וליישם את האמנה (המזכרת כנספח ב') לשיתוף פעולה, לתכנית אב ישובית, לפיתוח הספורט לסוגיו (עממי, תחרותי, הישגי ומרכזי מצויינות) ולמתקני ספורט. יש לעודד מגמה זו ולחזקה. הקמת ועדה קבועה בת שישה חברים של גופים אלה, תעניק ביטחון וסיכוי למימושה.

2.4.2 רשות הספורט והחינוך הגופני תסייע להתאחדות ספורט בתי-הספר בהעמקת פעילותה כמפורט בהמלצות לעניין התאחדות ספורט בתי-הספר (עמ' 37 סעיף משנה ט' בדו"ח זה).

2.4.3 רשות הספורט והחינוך הגופני תמשיך בפיתוח תשתית הספורט והפעלת הספורטאים בשיתוף ובתיאום עם היחידה לספורטאים צעירים מצטיינים, והיחידה לספורט הישגי. מאמץ מיוחד יוקדש לתכנון ולטיפול ענפי ספורט מוגדרים בהתאמה (לדו"ח הביניים של ועדה זו) לאזור ולעדיפות הענף. ענפי הספורט שיוגדרו יטופחו בכל השלבים: בבית-הספר; במסגרות החינוך המשלים; במועדון הבית-ספרי; באגודות הספורט ובמרכזים לטיפול ספורטאים צעירים מצטיינים.

2.4.4 רשות הספורט תאמץ המלצות דו"ח זה בנושא החינוך הגופני בבתי-הספר כמפורט בעמודים 34, 33 סעיף 3.3 בדו"ח זה.

2.4.5 רשות הספורט תפעל במשותף עם הוועד האולימפי ומנהלת הספורט ההישגי והיחידה לספורטאים צעירים מצטיינים בהפעלת מרכזים למצויינות בספורט. יוקמו המרכזים ויופעלו בשיתוף האיגודים, האגודות והרשויות המקומיות. מיקום, גיל הספורטאים וענפי הספורט המטופחים ייקבעו בשיתוף כל הגורמים על בסיס מקצועי של מצויינות.

2.4.7 לצורך מימוש סעיפים 2.4.5 ו-2.4.1 דלעיל יוגדל תקציב רשות הספורט ויעמוד על כאחוז אחד מתקציב משרד החינוך התרבות והספורט כמפורט בעמוד 66 סעיף 10.3.6 בפרק המשאבים. 2.4.6 משרד החינוך, התרבות והספורט יתקצב בתקציב מיוחד פיתוח מתקני ספורט על-פי תוכנית שתוגש על-ידי רשות הספורט, קרן המתקנים במועצה להסדר ההימורים ומפעל הפיס, לאחר מיפוי ארצי של צרכי המדינה, ועל-פי עדיפות הענפים שהומלצו על-ידינו בדו"ח הביניים עמ' 64 ו-65 סעיפים (ראה פרק משאבים 10.3.1 ו-10.3.4 בהתאמה).

2.4.8 הוועדה ממליצה על איגום המשאבים בבניית מתקני ספורט במדינה בין משרדי כל הממשלה הנוגעים לעניין: משרד החינוך, משרד הפנים, משרד השיכון, המשרד לתשתיות והרשויות המקומיות והמועצות האזוריות. לצורך מימוש המלצה זו יש להקים צוות בין-משרדי לאיגום ולפיתוח (ראה פרק משאבים עמ' 64 סעיף 10.3.1).

תשתית הספורט והפעילות הגופנית: חינוך גופני וספורט בבית-הספר

3.1 הקדמה

התשתית היסודית וההכרחית למבנה הספורט בישראל וקידומו בכל תחומים וענפי הספורט השונים, היא בטיפוח תרבות הספורט, הערכים הגלומים בו והאהבה והכמיהה לעסוק בחינוך גופני וספורט, כבר מהגיל הרך. יש לבסס ולחזק ואף להאדירה לכל אורך השנים, אצל הילדים, בני הנוער, בוגרים ואף קשישים למען בריאות האדם ואיכות חיי הקהילה.

תשתית זו מצויה כחומר היולי בשטח. אותה יש לבנות ולקדם בפעילות משותפת של מוסדות החינוך הפורמליים והלא פורמליים ובפעילות יזומה, שיטתית ומתואמת עם הגורמים האחרים ברשויות המקומיות. בעשייה משותפת - זו גם זו - תיבנה התשתית ועל כך נרחיב בהמשך. חשיבותו של החינוך הגופני ופעילות הספורט להתפתחות הגופנית, החברתית, הנפשית והאנטלקטואלית של הילד ידועה ומוסכמת על דעת רבים, אך לצערנו המשאבים המוקצים לקידום של אלה עומדים בסתירה לחשיבותם ואינם מספקים. גם בעניין זה הוקמו ועדות בדיקה (שהאחרונה ביניהן ועדת דקל 1993) שהמליצו כיצד ראוי להיערך בנושא. מעיון בהמלצות דו"ח דקל למדנו, כי רק מספר קטן מהן יושמו בפועל.

יש לזכור כי בנוסף להטמעת חשיבות הפעילות הגופנית בילד לאורך ציר חייו יש לחינוך הגופני ערך מוסף וחשיבות עליונה בחינוך הנוער בישראל להתנהגות נורמטיבית, למניעת האלימות, לפיתוח איכות חיים ולניצול נכון של הפנאי. בעניין זה אנו סבורים כי נעשה במהלך השנים מעט מדי. מצב זה מסביר, ולו באופן חלקי, את האחוז הנמוך באופן יחסי של מספר התושבים בישראל העוסקים בפעילות גופנית כלשהיא, בהשוואה לעולם המערבי.

3.2 תיאור מצב החינוך הגופני בבתי-הספר

כיום מונהגות שתי שעות שבועיות בחינוך גופני בכיתות ג'-י"ב, בכיתות א'-ב' השיעורים ניתנים על-ידי המורה המלמדת את כל הנושאים. התברר לנו, כי בבתי-הספר הממלכתיים-דתיים ובאלה שבקרבת בני המיעוטים מועברת לעיתים רק שעה שבועית אחת בחינוך גופני ובמקרים רבים אחרים מקצוע זה אינו נלמד כלל. להלן תיאור מצבו הנוכחי וקשייו של החינוך הגופני בבית-הספר:

3.2.1 גודל הכיתה (כ-40 תלמיד) אינו מאפשר העברת שיעורים יעילים ומצמצם את ה"זמן נטו" שבו הילד פעיל בשיעור.

3.2.2 העדר מתקנים ראויים. בישראל יש מחסור של יותר מ-2000 אולמות ספורט תקינים בבתי-הספר. מצב זה החמיר לאור הפסקת בניית אולמות ספורט על-ידי מפעל הפיס, ואי הקצאת משאבים לענין זה במשרד החינוך התרבות והספורט.

3.2.3 היצע הפעילויות הגופניות מחוץ לבית-הספר, גדול כיום בהרבה מזה הנלמד בבית-הספר. ילדים רבים מוצאים עניין בפעילויות אלה דווקא.

3.2.4 הציון בבגרות בחינוך גופני אינו מהווה חלק מהציון המשוקלל בתעודת הבגרות לצורך חישוב זכאות ללמודים במוסדות להשכלה גבוהה (בדומה למוסיקה, מחול ואופנה).

3.2.5 אין אפשרות ללמוד בישראל לתואר שני ושלישי בחינוך גופני ובספורט (אלא תואר ראשון בלבד). המורים לחינוך גופני הם בעלי דרגת מורה בכיר או תואר ראשון בחינוך גופני בלבד. ניתן היה, לשפר המצב אילו היו מאפשרים להם, להגיע לרמה אקדמאית גבוהה יותר.

3.2.6 ענפי ספורט מסורתיים איבדו מיוקרתם ואילו ענפי ספורט חדשים, וברמת סיכון גבוהה יחסית, אינם מוצאים את מקומם בתכנית הלימודים בבית-הספר.

3.2.7 ענף הכדורגל, הפופולרי ביותר בין ענפי הספורט אינו נכלל ברשימת ענפי הספורט הנלמדים במסגרת שיעורי החינוך הגופני. (למרות שבתי-ספר רבים נרשמים מדי שנה לאליפות הכדורגל במסגרת אליפויות בתי-הספר שמארגנת רשות הספורט).

3.2.8 למרות הקשיים הכספיים, והמחסור במתקני ספורט וכוח אדם מארגנת התאחדות ספורט בתי-הספר כ-8,000 תחרויות ספורט בשנה במסגרת אליפויות בתי-הספר בענפי הספורט השונים.

3.3 המלצות לנושא החינוך הגופני

3.3.1 לשנות את שם המקצוע מחינוך גופני, לשם המוצע שהוא ספורט וחינוך גופני.

3.3.2 להביא לידי ביטוי מעשי את ההסכמה הרחבה אודות חשיבותו ותרומו של החינוך הגופני להתפתחות הילד, כפי שבאה לידי ביטוי ב"וועדת דקל" ובוועדה זו באמצעות:

א. מתן שיעורים ממוסדים בחנ"ג על-ידי מורים מקצועיים לחינוך גופני שהתמחו בגיל הרך, לילדים החל מגיל גן (חובה גיל חמש) בהיקף של שתי ש"ש לפחות.

ב. שיעורי חינוך גופני בבתי-הספר היסודיים יינתנו החל מכיתה א' עד ו' (כולל) בהיקף שלוש ש"ש לפחות, לאמור 2 ש"ש חובה ו-1 ש"ש לבחירה או מתוך היצע הפעילויות הגופניות אחר הצהריים בבית-הספר או מחוצה לו, בהתאם לבחירת התלמיד ואישור מראש של המורה לחינוך גופני.

ג. בחטיבת הביניים ינתנו 2 שעות שבועיות בחינוך גופני. - חובה + 1 שעה שבועית לבחירה, מתוך היצע פעילויות גופניות כגון: ספורט, מחול וכד' המתקיימים בבית-הספר או מחוצה לו, בהתאם לבחירת התלמיד ואישור מראש של המורה לחנ"ג.

ד. בחטיבה העליונה כיתות י' - י"א יהיו שתי ש"ש בחינוך גופני. כמו-כן יבחר התלמיד ב-1 ש"ש כמפורט בסעיף ג' לעיל. בכיתה י"ב ילמדו שעתיים בשבוע חנ"ג, עד למחצית השנה (ט"ו בשבט) לאחר מכן לא ילמדו שיעורי חינוך גופני סדירים. הפעילות תמשיך באופן אישי על-פי תוכנית שתוכן על-ידי המורים לחינוך גופני בשיתוף התלמיד. על ביצוע תוכנית זו יוערך התלמיד מעת לעת.

ה. ענף הכדורגל יילמד בכיתה ה' או ו' בבית-הספר היסודי לבנים ולבנות, ללימוד יוקדש הזמן הנדרש.

ו. הוועדה לתכניות לימודים בחינוך גופני תפעל להכללת ענפי ספורט ופעילויות גופניות חדשות במסגרת שיעורי החינוך הגופני והספורט בבית-הספר. בתיכנון הפעילות ילקחו בחשבון הנתונים הגיאוגרפיים והדמוגרפיים והמלצות ועדה זו לעניין בית-הספר.

ז. סגן שר החינוך התרבות והספורט יפעל במשותף עם שר החינוך התרבות והספורט ומנהל רשות הספורט במועצה להשכלה גבוהה ובאוניברסיטאות לצורך הכרה בחינוך הגופני כמקצוע לבגרות, כשאר מבחני הבגרות המוכרים על-ידי המוסדות להשכלה גבוהה בישראל בשקלול ציון תעודת הבגרות. ציון הגמר בכיתה י"ב יהיה הקובע לענין זה כולל זכאות (הבנוס) כמו במקצועות אחרים במערכת החינוך.

3.4 התאחדות ספורט בתי-הספר

ביוזמת רשות הספורט והחינוך הגופני הוקמה בשנת 1994 התאחדות ספורט בתי-הספר אשר לה שתי מטרות עיקריות:

3.4.1 לפתח ולקדם תשתית רחבה ככל שניתן של ספורטאים-תלמידים בספורט התחרותי. בבתי-הספר (תוך מיקוד המאמצים בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה).

3.4.2 להקים מועדוני ספורט בית-ספריים במגמה לאפשר לכל תלמיד להעשיר פעילותו הגופנית מתוך היצע פעילויות רחב ככל שניתן, ובתוך כך לבנות, לעודד ולטפח מסגרות לפעילות גופנית לילדים בעלי ליקויי בריאות.

במסגרת התאחדות ספורט בתי-הספר פעילים כ-260 מועדונים בית-ספריים. ההתאחדות פעילה כיום בבתי-הספר בענפים: אתלטיקה קלה (בנים, בנות); כדור-יד (בנות); כדורעף (בנים ובנות); כדורסל (בנות) ושייט (גלשני מפרש). בנוסף לכך מופעלת ליגת-על בכדורסל לבנים בחטיבה העליונה (כחלק מתחרויות הספורט בין בתי-הספר, אותם מארגנת רשות הספורט באמצעות הפיקוח על החינוך הגופני בבתי-הספר). לתענת תחרויות אלה עוררו מחלוקת בין איגוד הכדורסל לרשות הספורט. לטענת האיגוד העומס (השבועי) על השחקנים הצעירים (משחקים בו זמנית במספר מסגרות), גדול מדי וליגת העל אינה תורמת להתפתחותם. רשות הספורט גורסת, כי בענף זה כמו בכל ענפי הספורט הנלמדים בבית-הספר, יש מערכת תחרויות שנתית ובכדורסל הנושא תפס תאוצה מאז השכיחה רשות הספורט להביא לשיתוף פעולה עם הטלוויזיה החינוכית כך שמישחקי ליגת העל משודרים בשידור ישיר ומעוררים עניין רב בקרב תלמידים מורים, מנהלים ואוהדי כדורסל כאחד.

3.5 המלצות בנושא התאחדות ספורט בתי-הספר

3.5.1 יש להרחיב ולהעמיק פעילות התאחדות ספורט בתי-הספר. בשנת הלימודים תשנ"ט יוכנסו שני ענפי ספורט נוספים מבין הענפים המועדפים (ראה דו"ח ביניים עמ' 28), שנה לאחר מכן בתש"ס תורחב מסגרת הפעילות בשני ענפי ספורט מועדפים נוספים.

3.5.2 התאחדות ספורט בתי-הספר תפעיל ענף ספורט, למעט כדורגל וכדורסל, החל מהגיל שנקבע כגיל תחילת התחרויות בענף. בכל מקרה התחלת טיפוח הספורטאים בענף תיעשה גם באמצעות התאחדות ספורט בתי-הספר ועד להעברת הספורטאים לאגודות, לא יאוחר מסיום שנת הלימודים בכיתה י"א (גיל נוער). בכדורגל ובכדורסל יפעלו, התאחדות הכדורגל ואיגוד הכדורסל להעמקת התשתית בענפים אלה ובטיפוחם בבתי-הספר, בכיתות ספורט וכד' בתיאום התאחדות ספורט בתי-הספר.

3.5.3 איגודים והתאחדויות אשר ספורטאיהם פעילים בהתאחדות ספורט בתי-הספר יתאמו הפעילות ושיתוף הפעולה ביניהם לבין התאחדות ספורט בתי-הספר, על מנת שלא ייערכו בו זמנית תחרויות ליגה וכד' לאותם ספורטאים ולאותן קבוצות גיל הפועלות ומתחרות בו זמנית, הן במסגרת התאחדות ספורט בתי-הספר והן במסגרת האיגוד או ההתאחדות. כמו כן יתאמו ביניהם ארגונים אלה מראש את תחומי האחריות בנושאים כגון: גיוס כספים, ביטוח ספורטאים וכד'.

3.5.4 התאחדות ספורט בתי-הספר תפעל למען הקמתם של מועדוני ספורט בית-ספריים רבים ככל שניתן, בשיתוף רשות הספורט, והרשות המקומית/מועצה אזורית, על מנת לאפשר לכל המתעניין, להתאמן בצורה ממוסדת ומאורגנת בספורט. כמו כן יפעלו המועדונים בבתי-הספר בשעות אחר-הצהריים מתוך מגמה לאפשר גם לילדים, שאינם ספורטאים תחרותיים, להתאמן ולשפר את מיומנותם המוטורית בצורה יעילה, עם הדרכה ובקרה מתאימים למען שיפור איכות חייהם.

התמיכה במועדונים אלה תהיה של רשות הספורט, (באמצעות סל הספורט המועבר לרשות המקומית ומשם יועבר לבתי-הספר); והרשות המקומית או המועצה האזורית שתתחייב (בהסכם התקשרות עם רשות הספורט והמועדון הבית-ספרי) להעמיד תמיכה כספית ולהבטיח מתקנים וציוד נאותים לפעילותו.

3.5.5 התאחדות ספורט בתי-הספר תפעל בשיתוף פעולה עם היחידה לטיפול ספורטאים צעירים מצטיינים ותונחה מקצועית באמצעותה. זו תוודא כי פיתוח וטיפול ענפי ספורט יהיה על-פי עדיפות הענפים כמפורט בדו"ח הביניים של ועדה זו ועדה זו עמ' 28 סעיף 1.10, או על-פי קביעתה של המועצה הלאומית לספורט.

3.5.6 התאחדות ספורט בתי-הספר תשאף להתחיל בפעילותה החל מגיל בית-הספר היסודי על-פי עקרונות תורת האימון המודרני ובהתאמה לגיל הספורטאי, מינו וענף הספורט. כמו כן ראוי כי הפעילות בתשנ"ט בבית-הספר היסודי בכיתות ה-ו תכלול מסגרות העשרה גופנית לתלמידים/ספורטאים והכנה לקראת פעילותם בעתיד במועדונים.

3.5.7 התאחדות ספורט בתי-הספר תעודד שילובם ושיתופם של תלמידי בתי-הספר במפעלי ספורט עממיים שיאורגנו על-ידי הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות (כגון: מרוצים, צעדות, מפגני שייט, שחמט וכד') ותרחיב את פעילות הנופש ותרבות הפנאי במועדוניה.

3.5.8 ראוי ורצוי, כי התאחדות ספורט בתי-הספר תיזום פרויקטים שונים לטיפול והרחבת תשתית הספורטאים המצטיינים בבתי-הספר. לצורך כך אפשר שיבוצע פרויקט ניסויי באזור מסויים לקבוצת גיל ומין מוגדרת ובענף נתון - מהם ניתן יהיה ללמוד על אפשרויות פיתוח הספורט ברמה מקומית וארצית.

3.5.9 לצורך יישום המלצות אלה (סעיפים 3.5.13.5.8-3.5.10) תתקצב התאחדות ספורט בתי-הספר מדי שנה באמצעות משרד החינוך ורשות הספורט והחינוך הגופני והמועצה להסדר ההימורים בספורט.

3.5.10 לאור העובדה, כי נבחרות בתי-הספר מושתתות בדרך כלל על תלמידי השכבה הבוגרת ("ב") שמסימת לימודיה באותה שנה, מומלץ, כי תחרויות הספורט בבתי-הספר, להן אחראית ההתאחדות, ינהלו במבנה ארגוני המעניק הזדמנות שווה לכל בתי-הספר בתחילתה של כל שנת לימודים. לדוגמה: קביעת נבחרות בענף כדורסל לליגת העל תתבצע ותיקבע במישחקים מוקדמים שיערכו בתחילת שנת הלימודים ולא על בסיס הישגי העבר. כמו כן, האמנה החינוכית בין רשות הספורט ובתי-הספר העל יסודיים כפי שפורסמה בחוזר מנכ"ל משרד החינוך נח"ל/1 כ"ט באב התשנ"ז, המסדירה את כללי ההתנהגות החינוכית, חברתית וספורטבית לבתי-הספר העל יסודיים הנוטלים חלק בתחרויות ספורט שמארגנת רשות הספורט או התאחדות ספורט בתי-הספר, תורמת לאווירה נאותה בארגון המישחקים ומאפשרת הפעלה תקינה של תחרויות אלה.

הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות

4.1 תיאור הספורט והפעילות הגופנית ברשויות המקומיות ובמועצות האזוריות

הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות, בסיוע המדינה, משרתות את תושביהן, למען רווחתם ושיפור איכות חייהם. בתוך כך הן פועלות בין היתר לפיתוח הספורט והפעילות הגופנית, בהקמת מיתקני ספורט, בפתירת חוגים לפעילות גופנית עממית ולספורט, בדרך כלל לכל גיל ומין (במערכת החינוך הפורמאלית ככלל ובמערכת החינוך הלא פורמאלית בפרט).

בעבר שקדו הרשויות בתיאום ובשיתוף פעולה עם רשות הספורט והחינוך הגופני, במשרד החינוך התרבות והספורט, על פיתוח תשתית המתקנים, הרחבתן והעמקתן של הפעילויות הגופניות העממיות ברשויות המקומיות ובמועצות האזוריות. תרומה חשובה להתפתחות זו היתה קביעתן של ורמות, (הידועות כפעילות הספורט ברשויות או בקיצור "סל הרשויות") שעל-פיהן נקבע שיעור התמיכה הכספית הניתנת להן מאת המדינה, באמצעות רשות הספורט. העלייה בחשיבותו ובמעמדו של הספורט התחרותי-הישגי בחיי האזרחים כחלק מהשאיפה למצוינות, זאת אל מול הקשיים בפניהם ניצבות אגודות הספורט בפיתוח הספורט ביישוב, וכפועל יוצא מכך צמצום ואף הפסקת פעילות אגודות רבות בשנים האחרונות בשל התמוטטות, מסביר את מעורבותן הגוברת של הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות

בספורט התחרותי וההישגי ותמיכה בהם.

כל זאת בנוסף לטיפול הספורט העממי לשמו, ככלי לניצול נכון של הפנאי העומד לרשות התושב. התפתחותן של מגמות אלה קשורה בעיקר לעובדה, כי מרבית מתקני הספורט במדינה הם בבעלות הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות וכל המבקש לפעול בהם זקוק לאישורן. במצב הכספי הרעוע של אגודות ומועדוני הספורט, השתלבותן של הרשויות המקומיות נראית טבעית, חיובית ומובנת. מהעדויות שהובאו לפנינו התברר כי, תמיכתן ופעילותן של הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות בספורט תחרותי-הישגי, אינו מובנה ואינו מושתת על אמות מידה ברורות.

קיימות רשויות שקבעו נוהלים ברורים לתמיכה באגודות ספורט ואף הרחיקו לכת וקבעו תוכנית אב-יישובית לפיה הן תומכות באגודות המקומיות או האזוריות. לדוגמא, קריית אונו שקבעה, כי פיתוח ותמיכה בענפי ספורט ייצוגיים ייעשה על-פי חלוקת הענפים בעיר בין האגודות המקומיות. כך לדוגמה בשחייה וכדורמים התמיכה העירונית ניתנת לאגודות מכבי קריית אונו, ואילו בכדורגל התמיכה העירונית ניתנת לאגודות הפועל קריית אונו. ברשויות אחרות ניכרת כיום הנטייה להקים אגודה עירונית אחת לדוגמא: עירוני ראשון לציון ועירוני אשדוד בכדורגל ועוד.

בהעדר אמות מידה ציבוריות לתיקצוב פעילויות הספורט התחרותיות ברשויות, בניגוד לאמות המידה לתיקצוב הפעילויות העממיות הידועות "סל הספורט", המופעל על-ידי רשות הספורט והחינוך הגופני בשיתוף הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות, נתונה ההחלטה אם לתמוך בפעילות ספורט תחרותית זו או אחרת, או באיזו גישה לתמוך, לשיקול הדעת של ראש הרשות המקומית וחברי מועצתו או ראש המועצה האזורית וחברי מועצתו.

מצבן הכספי הקשה של מרבית הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות בישראל, העדר נוהלים להסדרת התמיכה בקבוצות הספורט התחרותיות השונות בהן, גורמים להעדר עקביות, לחוסר יציבות ולחוסר דאגות בתמיכה ופוגמים בסיכויי ההתפתחות של הספורט התחרותי וההישגי בתחומי הרשות. כך גם באשר לרמת הספורט העממי וארגונו, שלדעת רבים צריך להתמקד ברשויות המקומיות, שהרי הספורט העממי, כל אימת שהוא מאורגן כהלכה, תורם רבות לאיכות חיי הקהילה בכל רבדי הגיל.

4.2 מסקנות

4.2.1 לרשויות המקומיות ולמועצות האזוריות שליטה ובעלות על המשאב ההכרחי לקיום פעילות ספורט, דהיינו מתקני הספורט.

4.2.2 יש עליה מתמדת בהיצע הפעילויות הספורטיביות, גדילה במספר הענפים האולימפיים והלא אולימפיים, וצפייה לעליה בביקוש לפעילות ספורט תחרותית, בעיקר בקרב ילדים ובני נוער בישוב.

4.2.3 מהסקירה שתוארה בעמוד 24, סעיף 1.7 מתברר כי ניכרת חולשתם הכספית והארגונית של מרכזי הספורט, ואין ביכולתם לתמוך כבעבר, באגודות ובמועדוני הספורט.

4.2.4 ספורט מזמן ומעודד באופן חופשי וספונטני, אינטגרציה חברתית לשמה בישוב (בניגוד למערכת החינוך הפורמלית בה הניסיון לאינטגרציה חברתית מכון מלמעלה וכפוי על הורים, מורים ותלמידים כאחד).

4.2.5 שיתוף הפעולה הקיים, בין רשות הספורט והחינוך הגופני לרשויות המקומיות והמועצות האזוריות, באמצעות "סל הספורט" תרם רבות לפיתוח הפעולות הספורטיביות ברשויות המקומיות והביא לגיבוש אמנה, לשיתוף פעולה, בין רשות הספורט לרשויות המקומיות והמועצות האזוריות, הידועה כתכנית אב ישובית ולפיתוח מתקני ספורט. פעולות אלה מסבירות את מרכזיותן, חשיבותן ואפשרויותיהן של הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות, בהנהגת המשך פיתוח וקידום הפעילות הגופנית והספורט בישראל ברמה המקומית והאזורית.

4.2.6 ספורט עממי. השתתפות מאות אלפי אזרחים (ילדים, בני נוער, מבוגרים וקשישים) בפעילות ספורטיבית עממית המאורגנת בעיקרה על-ידי הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות והמתנ"סים מהווה עדות נאמנה לכמיהה של האזרחים לפעילות ספורטיבית עממית.

4.3 המלצות

4.3.1 מרכז השלטון המקומי באמצעות הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות יאמץ ויישם את האמנה המשותפת שנחתמה עם רשות הספורט ראה נספח ב').

4.3.2 הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות יפעלו לפיתוח ולתיכנון "תוכנית אב ישובית" לכל ישוב וישוב במדינה.

4.3.3 פיתוח וארגון הספורט העממי לענפיו ייעשה בצורה מסודרת, מאורגנת ומתואמת עם רשות הספורט. רצויה הקמת ועדה מארגנת מקצועית ליד מרכז השלטון המקומי שתיעץ ותנחה את הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות בכל הקשור לארגון ולקידום הספורט העממי ופרישתו ברחבי הארץ.

4.3.4 כנאמר בעמ' 28 סעיף 2.4.1 תפעלנה הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות ביחד עם רשות הספורט, ליישום האמנה לשיתוף פעולה לתוכנית אב ישובית ולמתקני ספורט (ראה נספח ב') ובהתאמה להמלצות ועדה זו.

4.3.5 בכל רשות מקומית ומועצה אזורית יוקם מינהל למעקב שוטף אחר יישום ההחלטות בנושאי ספורט ופעילות גופנית. במינהל יהיו 11 נציגים והוא יורכב לפי המפתח שלהלן:

- ארבעה נציגי הרשות או המועצה מהם אחד יו"ר (מהם אשה אחת לפחות);
- שלושה נציגי אגודות הספורט, המועדונים;
- נציג המתנסים ביישוב;
- שני נציגים ממועדוני הספורט הבית-ספריים;
- נציג ציבור אחד

בין תפקידי המינהל:

- לוודא כי מתקני ספורט ביישובים יעמדו לרשות אגודות ומועדוני הספורט הפעילים ביישוב למען טיפוח וקידום ספורטאים.
- לקבוע אמות מידה להעשרה ולטיפוח ספורטאים (כגון: מתן מילגות לימודים, סיוע בנסיעות לחו"ל לתחרויות וכיו"ב).
- לשבץ תלמידים ספורטאים בבתי-ספר ביישוב בהתאמה לאפשרויות קידוםם בבתי-הספר ובמודעות ונכונות בית-הספר והמינהל לספורט לשיתוף פעולה.
- למנוע כפילויות בין ענפי הספורט אותם מקדמת ומטפחת התאחדות ספורט בתי-הספר לבין ענפי הספורט של המועדון/האגודה ביישוב.
- לסייע בגיוס תורמים, חסויות לארועי הספורט ביישוב.
- לוודא, כי אמצעי התקשורת (מקומונים, ערוצי טלוויזיה מקומיים וכד') יקבלו מידע שוטף על הנעשה בכל ענפי הספורט ביישוב.
- ליצור רצף בפיתוח הספורטאים וענפי הספורט בין המועדונים הבית-ספריים והאגודות המקומיות.

4.3.6 ייקבעו אמות מידה לתמיכת רשויות מקומיות ומועצות אזוריות בספורט תחרותי ביישוב לרמותיו. אמות המידה ייקבעו באמצעות ועדה בת שבעה חברים בהרכב כדלקמן: נציג משרד הפנים, שני נציגים ממרכז השלטון המקומי וממרכז המועצות האזוריות (אחד מהם יו"ר), שני נציגים מרשות הספורט ושני נציגי המועצה העליונה לספורט מהם אחד מהוועד האולימפי והשני על-פי מינוי יו"ר המועצה.

הוועדה תבסס את קביעתה בין השאר על נתונים כגון: גודל הישוב, מסורת הפעילות בענף ביישוב ובארץ. מקומו של הענף בסדר העדיפויות בקידום ענפים (לפי דו"ח הביניים של ועדה זו), מתקנים העומדים לרשות הספורטאים ביישוב, כוח אדם איכותי וזמין לאימון ולהדרכה, הצורך בקידום נשים בספורט, החיוניות שבפיתוח ספורטאים צעירים מצטיינים ואיזון בין השקעה ופיתוח בספורט קבוצתי ובספורט אישי.

רצוי שבהתייחסות הוועדה יבואו לידי ביטוי הצורך באיחוד ענפי ספורט זהים

המפותחים במספר רשויות מקומיות הסמוכות זו לזו, כך שפיתוח ענף ספורט ברמה אזורית יהיה אפשרי. מומלץ כי הוועדה תסיים את עבודתה ותגיש את המלצותיה במרוצת שנת 1998 לשר החינוך התרבות והספורט או לסגנו.

4.3.7 רשות הספורט והחינוך הגופני תתקצב את הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות על בסיס "סל שרותי הספורט".

ספורט לכל, ספורט נשים וספורט במוסדות להשכלה גבוהה

5.1 תיאור ספורט לכל -ספורט עממי

בעידן בו תרבות הפנאי מתרחבת, הופך העיסוק בספורט בכלל ובספורט העממי בפרט מוקד להתעניינותם של רבים מתושבי ישראל. אנו מניחים כי ככל שגדל הזמן הפנוי העומד לרשות האזרחים עולה מספרם של העוסקים בפעילות גופנית מתוך הכרה והבנה שבתרומת פעילות זו לקידום הבריאות ולשיפור איכות החיים. מהנתונים שהובאו בפנינו התברר, כי גם בישראל עולה מידי שנה מספרם של העוסקים בספורט ובפעילות גופנית עממית.

"בריאות" - הוא מושג שקשה להגדירו. ארגון הבריאות העולמי מגדיר אותו כ"מצב של רווחה גופנית, שכלית וחברתית מושלמת" ולא רק מצב של העדר מחלה או נכות (כפי שנהוג היה לחשוב בעבר). על מנת לקדם בריאות טובה יותר, עלינו לקיים אורח חיים נכון. לעודד פעילות גופנית סדירה ומאוזנת ולהקפיד על תזונה נכונה. פעילות זו תביא ליצירת אנרגיה חיובית, לחדוות חיים ולשחרור מלחים ומתחים מיותרים.

בעידן האוטומציה והקיברניזציה האדם מבלה את רוב שעותיו בישיבה ונדרש לפחות מאמץ ופעילות פיזית מבעבר. לעומת זאת, במחקרים רבים מסתמן קשר, בין פעילות גופנית למניעת מחלות כגון: כלי דם, לב, סרטן, השמנת יתר, אוסטאופורוזיס סכרת ועוד. פעילות גופנית עשויה לסייע איפוא, לחלות פחות, להתאושש מהר ממחלה ולהתמודד ביתר הצלחה עם מחלות שונות. הפעילות תורמת להרגשה כללית טובה בתחזוקת הגוף והנפש ותורמת לעליה באיכות חיים בכל גיל.

הפעילות העממית בישראל מתקיימת בכל רחבי הארץ ומתפתחת מידי שנה בשנה. היא מתאפיינת באירועים עממיים, כגון: צעדות, משחים, טיולי אופניים, ניוטים, ימי ספורט עממי, פעולות בחיק הטבע, בפארקים, בחופי הים ובמרחבים הפתוחים. כמו כן יש פעילות קבועה של חוגים במגוון רב של פעולות ותחומים, כגון: התעמלות וסוגיה, חוגי ריקודים, חוגי הגנה עצמית, משחקי כדור, טניס ובעיקר בהליכה.

בסקרים שנערכו לאחרונה ע"י "איגוד הספורט העממי בישראל" נמצא שיותר אנשים עוסקים בפעילות קבועה, עצמאית, בלתי מאורגנת מאשר מודרכת ומאורגנת. ארגונים רבים מעורבים בהפעלת האוכלוסיה על כל גווניה ובעיקר הרשויות המקומיות, המתנ"סים, מקומות עבודה, מועדונים פרטיים, ועוד.

5.2 המלצות

5.2.1 יש צורך בפיתוח מרכזי נופש פעיל בחיק הטבע וביצירת מסלולי הליכה ורכיבה על אופניים, לרווחת הציבור באזור המגורים הקרוב.

5.2.2 הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות יטפחו מרכזי נופש אלה כמפורט בסעיף 5.2.1 דלעיל בהתאמה לתוכנית רשות הספורט בשיתוף הפעילות הגופנית בקרב אוכלוסיית ילדים ונוער, בקרב נשים וגברים, האוכלוסיה הבוגרת ואוכלוסיה בעלת צרכים מיוחדים באמצעות:

א. ראה המלצות רשות הספורט עמ' 28 סעיף 2.4, סעיף משנה 2.4.1 ועמ' 30 סעיף משנה 2.4.8

ב. מרכזי הספורט - ראה סעיף 1.8 סעיף משנה 1.8.1 ו-1.8.4

ג. הרשויות המקומיות והמועצות האזוריות ראה סעיף 4.3, סעיפי משנה 4.3.1, 4.3.2, ו-4.3.3

ד. האיגוד לספורט עממי יפעל בשיתוף רשות הספורט הגופים "הירוקים" (רשות הגנים הלאומיים וכד') לגיבוש פעילות ותוכניות חדשות לפעולות עממיות ברחבי המדינה, ויפעל לשילוב רשויות מקומיות ומועצות אזוריות רבות יותר בפעילותו.

ה. האיגוד לספורט עממי יפעל לפרסום הפעילויות והסברת חשיבותן באמצעות חוברות הסברה, שידורי טלוויזיה, מודעות וכתבות בעתונים ושידורים ברדיו.

5.3 תיאור ספורט הנשים

תרבות הספורט מהווה בעולם המודרני חלק נכבד ומשמעותי בתרבותו של עם. מעמד האשה בספורט משקף, לא אחת, את מעמדה בחברה. ככל שחברה מטפחת שוויון הזדמנויות, ככל שהיא פלורליסטית וליברלית יותר, כן זוכה בה האשה למעמדה הראוי.

מהעדויות שהובאו בפנינו למדנו, על מקרים רבים בהם ספורטאיות הופלו לרעה בהשוואה לספורטאים, על גורמים החוסמים פיתוח ספורט נשים ועל ייצוג בלתי הולם של נשים בוועדות ובהנהלות איגודים, התאחדויות וכד'. קידום ופיתוח נשים בספורט נראה לנו טבעי והכרחי אם ברצוננו להשתית תרבות הספורט והפעילות הגופנית על ערכים חברתיים נאורים. השתתפותן של הנשים צריכה למצוא איפוא את ביטוייה בכל הניתן בכל תחומי הספורט ובכל התפקידים.

5.4 המלצות

5.4.1 מוסדות וארגוני ספורט יקפידו, שבתקונניהם יבואו לכלל ביטוי הצורך במתן שוויון הזדמנויות ובמיצוי הפוטנציאל ההישגי של נשים בספורט.

5.4.2 חלוקת המשאבים לקבוצות ולמועדוני ספורט באותן רמות, תעשה באופן שווה ללא הפלייה על בסיס של מין.

5.4.3 רשות הספורט והחינוך הגופני תעודד פיתוח וטיפול תוכניות מיוחדות לקידום והגדלת היצע הפעילויות לילדות ולנערות בספורט על-פי דו"ח ועדת דקל.

5.4.4 המועצה העליונה לספורט בישראל תפעל למען הכשרת מנהיגות בקרב נשים בספורט.

5.4.5 המרכז למחקר במכון וינגייט יעסוק בין השאר גם במחקרים בעלי השלכה וחשיבות להבנה ולטיפול בספורט בקרב נשים.

5.4.6 אמצעי התקשורת האלקטרונית והכתובה, יפעלו על מנת להגדיל באופן משמעותי את החשיפה של נשים בספורט.

5.4.7 מוסדות וארגוני ספורט יקפידו שלנשים יהיה ייצוג הולם בהנהלותיהם.

5.4.8 רשות הספורט והחינוך הגופני שיזמה הקמתה של היחידה לקידום נשים בספורט תמשיך את פעילויותיה של היחידה.

5.5 תיאור ספורט אקדמאי (אוניברסיטאות, מכללות ומוסדות חינוך והשכלה על תיכוניים)

בעולם המערבי, המודרני, המתקדם בספורט, מצויה הצמרת ההישגית במועדונים מקצוענים ומוסדות להשכלה גבוהה. בישראל אין במידה מספקת טיפוח ספורט ופעילות גופנית במוסדות להשכלה גבוהה למעט במסגרות שלהלן:

ספורט חובה: עד שעתיים בשבוע חובה בשנה"ל הראשונה.

ספורט עממי - ספורט לכל: אפשרות לפעילות ספורט בתנאים מוכתבים הקיימים באוניברסיטה. מעין חברות ב"קאנטרי קלאב" המקומי.

אליפויות אס"א: אליפויות כאלו או אחרות במסגרות של המוסדות להשכלה גבוהה, בין לבין עצמן, באירוע חד פעמי במהלך השנה. אפשר שבאירוע כזה ספורטאים המיצגים אוניברסיטה/מכללה מיצגים במהלך כל השנה מועדון ספורט אחר, רשומים בו כחוק ומתחרים עבורו.

ייצוג במוסדות להשכלה הגבוהה ברמה גבוהה: במרבית האוניברסיטאות והמכללות בישראל - מערכת המתקנים, הארגון, כוח האדם להדרכה ולאיומן וכד' נמצאים ברמה נאותה ומאגר כוח האדם - הסטודנטים הזמין לפעילויות אלה גדול ביותר. ואולם היקף הפעילות הן התחרותית והן העממית במסגרת המוסדות להשכלה גבוהה לא הולם את האפשרויות והמקובל בעולם המערבי.

5.6 המלצות

5.6.1 המוסדות להשכלה גבוהה בישראל יאפשרו לענפי ספורט מתאימים לפעול במתקניהם ולהקים קבוצות ייצוג מצטיינות בענפים אלה.

5.6.2 יש לעודד עריכת תחרויות ספורט הן במסגרות הפנימיות בישראל והן במסגרות הבין-לאומיות. למפגשים אלה עם סטודנטים מרחבי העולם חשיבות בהעמקתם ובהרחבתם של הקשרים הספורטיביים הבין-לאומיים של ישראל.

5.6.3 להרחבת הפעילות הגופנית לסוגיה - עממית, תחרותית והישגית במסגרת המוסדות להשכלה גבוהה חשיבות בקידום הבריאות וניצול נכון של הפנאי בקרב האוכלוסייה ועל היחידות לחינוך גופני ולספורט במוסדות אלה לשמש כמניע וכמאיץ להמשך פיתוח מודעות הציבור לנושאים חשובים אלה.

מרכזי אימון ותחרות אולימפיים

6.1 תיאור מרכזי האימון האולימפיים

6.1.1 מרכזי האימון והתחרות הייחודיים הוקמו בישראל במגמה לשפר את תנאי האימון והתחרות לספורטאים אולימפיים. להלן פירוט מרכזי האימון בחלוקה לענפי ספורט.

א. מכון וינגייט, המכון הלאומי לחינוך גופני ולספורט, לו יוקדש פרק נפרד, משמש בין השאר גם כמרכז לאימון ולאכסון לספורטאים בענפים: ג'ודו; כדורסל; כדורגל; כדורעף; כדור-יד; האבקות; הרמת משקולות; טניס; טניס שולחן; קשתות; שחייה צורנית; כדורמים; התעמלות אומנותית; התעמלות מכשירים; אתלטיקה קלה; איגרוף; סיוף; טקוונדו; בייסבול ועוד. בשחייה, התעמלות ובמישחקי כדור משמשים המתקנים גם לתחרויות לאומיות ובין-לאומיות. בנוסף לכך מתקיימות במכון פעילויות ואימונים בענפים לא אולימפיים ופעילויות עממיות.

ב. המרכז הרב-ספורט הלאומי האולימפי בהדר יוסף ת"א, משמש בפועל כמרכז אימון ותחרויות לספורטאים אולימפיים בענפים - טניס; טניס-שולחן; התעמלות מכשירים; התעמלות אומנותית; כדורעף; כדורסל; כדור-יד; סיוף; הרמת משקולות; איגרוף; היאבקות וג'ודו. באתלטיקה קלה משמש המרכז גם כאצטדיון לאומי לתחרויות בענף וגם בענפים אחרים נערכות תחרויות לאומיות ובין-לאומיות. במרכז מתקיימת כמו כן פעילות בענפים לא אולימפיים.

ג. אצטדיון ומגרשי האימונים בכדורגל ברמת-גן משמשים את נבחרות הכדורגל ובית ההתאחדות לכדורגל ברמה הלאומית והבין-לאומית.

ד. המטווח האולימפי בהרצליה משמש כמרכז לאימון לתחרות ולאכסון ספורטאים בקליעה למטרה, ירי מעשי וחץ וקשת.

ה. המרכז לחינוך ולספורט ימי בקסריה משמש כמרכז אימון, תחרות ואכסון לשייטים בדגמים האולימפיים והלא אולימפיים. כמו כן משמש המרכז גם לפעילות ספורט עממי ולנופש פעיל בתרבות הפנאי.

ו. המרכז האולימפי להחלקה על הקרח במטולה, משמש כמרכז אימונים ותחרויות לספורטאים בהחלקה אומנותית על הקרח, בהוקי קרח ובתחרויות ריצה על הקרח. כן משמש המרכז לפעילויות בתי-הספר והספורט העממי.

6.1.2 מרכזי האימון ההישגיים הם מלכ"ם המופעלים באמצעות עמותה/חברה בה מיוצגים בעלי העניין כמו מרכז הקליעה בהרצליה, או כמו המרכז בהדר יוסף השייך ומנוהל באמצעות עיריית ת"א 50% והוועד האולימפי 50%.

המשאבים התקציביים העומדים לרשות המרכזים מגיעים בעיקר מהקצבות מועצת ההימורים, רשות הספורט, הרשויות המקומיות והכנסות עצמיות. אלה וגם אלה אינם מספיקים ומסבירים מדוע נמצאים מרכזי האימון האולימפיים במשבר כספי מתמשך שמאיים לא אחת על המשך פעילותם. ראוי לציין בהקשר זה, כי למרות תרומתם של מרכזים אלה להתפתחות ספורטאי ישראל ככלל וספורטאי ההישג בפרט ואף-על-פי שנתוני המרכזים מצביעים על גדילה מתמדת בנפח פעילותם מצבם הכלכלי לא השתפר.

העובדה שלאגוד הכדורסל אין מתקן משלו, אפשר שהיא מצביעה, על כך שאין לאגוד צורך באולם משלו או שאין לכך הצדקה כלכלית. שיתוף פעולה בין אגוד הכדורסל לעיריית ת"א מאפשר לאגוד לקיים את רוב אימוני נבחרת ישראל ומישחקיה באולם יד-אליהו בת"א ובמרכז הספורט בהדר יוסף. כמו כן מקיים האגוד מחנות אימון לנבחרות השונות, מישחקי מבחן וכד' במכון וינגייט ועוד. מציאות דומה מאפיינת את ההסדר הקיים בשאר האגודים במישחקי כדור.

יש להוסיף בהקשר זה, כי במרכזי אימון אלה מקיימים כל הענפים המועדפים ברמה א' ו-ב' (ראה דו"ח ביניים הנ"ל סעיף 11.10 עמ' 28) את עיקר פעילותם ואימון ספורטאיהם (גם לצעירים ולספורטאי בתי-ספר).

6.2 המלצות לפעילותם ולטיפוחם של מרכזי האימון האולימפיים

6.2.1 ייקבעו אמות מידה לתמיכה מימסדית במרכזי הספורט האולימפיים. אמות המידה ייקבעו על-ידי ועדה בת חמישה נציגים לפי ההרכב שלהלן: נציג אחד מרשות הספורט והחינוך הגופני (יו"ר); נציג אחד מהמועצה להסדר ההימורים; נציג הרשות המקומית/מועצה אזורית, בה ממוקם מתקן הספורט; נציג, אחד מבין ההתאחדויות או אגודי הספורט הפעילים במרכז; נציג ציבור (שיבחר על-ידי סגן שר החינוך התרבות והספורט או מנהל רשות הספורט והחינוך הגופני).

בקביעת העקרונות לתמיכה כספית במרכז יובאו בחשבון היבטים כגון: עדיפות הענפים, (בהתאם להמלצת ועדה זו, או בעתיד בהתאם להמלצות המועצה הלאומית לספורט); מספר המתאמנים (צעירים ובוגרים) בענף או בענפים המועדפים, מספר ספורטאי ההישג (לפי אמות מידה שנקבעו על-ידי מינהלת הספורט ההישגי); מיקומו הגיאוגרפי; עלות אחזקת המתקן ותפעולו; אפשרויות המרכז לגייס כספים ממקורות אחרים; סיכויי המרכז להתפתח בטווח הקצר ובטווח הארוך וכד'.

6.2.2 מרכזי האימון ההישגיים הקיימים, יהוו חלק ממערכת ארצית רחבה ומקיפה יותר ברחבי הארץ של פיתוח מרכזי מצוינות. במרכזים אלה יתאמנו כאמור ספורטאים ונבחרות לאומיות, וכן סגלי עתודה ונבחרות צעירות לאומיות. מנהלת היחידה לספורט הישגי, והיחידה לטפוח ספורטאים צעירים מצטיינים ימליצו על מוקדי הפעילות, לאחר התייעצות עם האגודים וההתאחדויות הרלוונטיים, והרשויות המקומיות ו/או המועצות האזוריות אשר בתחומן יפעל המרכז. פעולות מרכזים אלה יחלו בשנת הלימודים תשנ"ט.

6.2.3 תמיכה באיגודים אשר עיקר אימוני ספורטאיהם מבוצעים במרכז האימונים (כמפורט לעיל בסעיפים 6.1.2 - 6.1.1) תכלול הקצבה ישירה

למרכז האימונים מרשות הספורט בגין ימי אימון לספורטאים. ההקצבה תחושב לכל התאחדות-איגוד, בנפרד, לפי החלטת הוועדה לתמיכה במרכזי אימון אולימפיים כמפורט בסעיף 6.2.1 דלעיל, ועל-פי מדיניות של פיתוח וטיפול המצוינות בישראל.

6.2.4 לצורך הפעלתם התקינה של מרכזי האימון האולימפיים תפעל ליד כל אחד מהם הנהלה. הרכב הנהלה יכלול ייצוג הולם לנציגי האיגודים וההתאחדויות אשר ספורטאים פעילים במרכז וכן נציגי ציבור (שימונו על-ידי סגן שר החינוך התרבות והספורט או מנהל רשות הספורט והחינוך הגופני) והרשות המקומית/מועצה איזורית ורשות הספורט.

6.2.5 היחידה לספורט הישגי, ביחד עם היחידה לטפוח ספורטאים צעירים מצטיינים (ככל שמדובר בספורטאים צעירים) תהיה מופקדת על הנחיה מתודית מקצועית, מעקב ובקרה של מרכזי האימון, של התחרויות והישגי הספורטאים המתאמנים בהם.

מכון וינגייט לחינוך גופני ולספורט

7.1 תיאור מכון וינגייט

מכון וינגייט, המרכז הלאומי לחינוך גופני ולספורט בישראל, נוסד בשנת 1957. מדינת ישראל מרכזת במכון משאבים חינוכיים, מקצועיים ומדעיים לפיתוח ולקידום החינוך הגופני, הספורט התחרותי והייצוגי, הספורט העממי והספורט כאמצעי לשיקום גופני וחברתי. כ-4000 ספורטאים, מאמנים, סטודנטים ואנשי אקדמיה, ילידי ישראל ועולים חדשים, עוברים מדי יום בשערי המכון.

כהערכה על הישגים יוצאים מהכלל בספורט ובחינוך לתרבות הגוף בתחום הכשרת כוח אדם להוראה ולמחקר זכה מכון וינגייט בפרס ישראל בשנת 1989, שהוענק לו על-ידי נשיא המדינה דאז, מר חיים הרצוג ז"ל. להלן תיאור המוסדות הפועלים במכון:

7.1.1 המרכז למדעי רפואת הספורט והמחקר ע"ש ריבשטיין - המרכז למדעי רפואת הספורט והמחקר מתמקד בחקר מדעי החיים, מדעי ההתנהגות והתנועה. ממצאי המחקרים מפורסמים בכתבי עת מדעיים בארץ ובעולם כגון מבחן וינגייט לבדיקת היכולת האנארובית. מבחן זה מקובל בארץ וברחבי העולם כאחד המבחנים היעילים והאמינים לבדיקת היכולת האנארובית של הנבדק. המחלקה לרפואת ספורט, שהוכרה ואושרה לאחרונה על-ידי משרד הבריאות ביצעה מאז הקמתה יותר מ-70,000 אלף בדיקות ארגומטריות לנבדקים.

7.1.2 בית-הספר למאמנים ולמדריכים ע"ש נט הולמן נוסד בשנת 1965 על-ידי רשות הספורט ופועל מכוח חוק הספורט - 1988. בית-הספר הינו מוסד ייחודי בישראל המכשיר מדי שנה כ-1500 מדריכים ומאמנים ביותר מ-35 תחומי תוכן שונים, בית-הספר פיתח במרוצת השנים, בשיתוף התאחדויות, איגודים ומומחים מקצועיים מהארץ ומחו"ל, תכניות לימוד המעודכנות מעת לעת ביותר מ-80 תחומי תוכן.

7.1.3 המרכז הפדגוגי ע"ש ליאופולד ואסתר טרנר במרכז ממוקמת הספרייה המרכזית לספורט ולחינוך גופני בישראל המנהלת ומופעלת בשיתוף המכללה לחנ"ג ולספורט ע"ש זינמן. בספרייה, כ-70,000 ספרים וכ-250 כתבי עת. הספרייה קשורה למרכזי מידע ממוחשבים בעולם. במרכז פועל ארכיון שנועד לתעד ספרות ומוצגים בעלי ערך היסטורי בתחומי החינוך הגופני והספורט. לא מכבר הוקם במכון המרכז לתולדות החינוך הגופני והספורט בשיתוף המכללה לחינוך גופני ולספורט ע"ש זינמן. כשלב בתהליך הקמתו של המוזיאון הלאומי לחנ"ג ולספורט. בשנת 1981 הוקם במכון היכל "היד לאיש הספורט היהודי" במטרה להוקיר את גדולי הספורטאים היהודיים בכל הזמנים.

7.1.4 המרכז לטיפול מחוננים בספורט הוקם בשנת 1991 במכון וינגייט

בסיוע רשות הספורט. המרכז התמקד בענפים אישיים, שחיה, ג'ודו, התעמלות מכשירים, טניס וטניס שלחן. הישגי ספורטאי המרכז הוכיחו, כי בתנאי פנימייה, לימוד ואימון מיטביים ניתן להצטייד את הספורט בישראל לרמה הישגית גבוהה ביותר. פעולות המרכז נעשות בשיתוף פעולה עם האיגודים וההתאחדויות הרלוונטיים.

7.1.5 היחידה לטיפול ספורטאים צעירים מצטיינים - היחידה הוקמה בשנת 1974 על ידי רשות הספורט, ההתאחדות לספורט (לשעבר) והוועד האולימפי. עם תחילת פעילותה שמה לה היחידה למטרה לסייע לענפי היסוד בפיתוח התשתית. כיום, היחידה מייעצת ומנחה מקצועית את התאחדות ספורט בתי-הספר, כיתות ספורט ומאמנים.

7.1.6 היחידה לספורט הישגי - היחידה לספורט הישגי פועלת ממשכנה החדש במכון וינגייט בו היא מקבלת את שרותיה. (על היחידה, אחריותה ופעילותה ראה דו"ח ביניים, הנ"ל).

7.1.7 המכללה לחינוך גופני ולספורט ע"ש זינמן - המכללה לחנ"ג ולספורט ע"ש זינמן הינה מוסד אקדמי ומוכרת על-ידי המועצה להשכלה גבוהה, מעניקה לבוגריה תואר ראשון בהוראת חנ"ג (Bed). ואפשר שבעתיד תעניק גם תואר שני. (כיום מתקיימים במכללה לימודי המשך לתואר שני בשיתוף אוניברסיטת חיפה). במכללה שהיא הראשונה והגדולה מסוגה בישראל, לומדים במסלול לתואר ראשון כ-1000 סטודנטים, ו-1500 משתלמים.

7.2 מסקנה

בניית המכון הלאומי לספורט, לחינוך גופני, למחול ולקידום הבריאות ואחזקתו על 460 הדונם שבו ברמה נאותה; דרישות האמצעים לאימון המודרני (כגון: משטחי ההתעמלות; חימום ומיזוג באולמות, חדרי אוכל, מעונות, ספריה, מו"פ, הדרכה וכו'), בד בבד עם צמצום אפשרויות האגודות, המועדונים, מרכזי הספורט, האיגודים וההתאחדויות, לממן את אימוניהם ושהותם במכון, לצורך קידומם של ספורטאיהם, כמקובל במדינות העולם, הדרישה להעמקת הכשרת כוח-אדם לאימון, הדרכה, ניהול ושיפוט כמתחייב מחוק הספורט, הצורך בהמשך המחקר והפיתוח, והעובדה כי למכון מגיעים מדי שנה סטודנטים רבים מבעבר הנדרשים לשירותי ספרייה, ארכיון וכד', הביאו את המכון למצב כספי בלתי אפשרי, הוצאותיו קבועות ואילו הכנסותיו מהמדינה (באמצעות רשות הספורט), ומהמתאמנים הולכות ופוחתות.

7.3 המלצות

7.3.1 מכון וינגייט יוכר רשמית על-ידי המדינה כמכון הלאומי לחינוך גופני ולספורט.

7.3.2 המכון ימשיך ואף יאדיר את פעילותו הענפה לטיפול הספורט והחינוך הגופני, לקידום הבריאות, למחקר ולפיתוח בתחום מדעי החיים ומדעי ההתנהגות, להכשרת כוח-אדם לאימון ולהדרכה, לטיפול מחוננים בספורט ולמתן שירותים פדגוגיים מתאימים. המדינה תמשיך להעמיד את המשאבים ההולמים לפעילויות אלו ככל שיידרש.

כוח אדם לחנ"ג ולספורט

8.1 תיאור מצב

קידום ושיפור מערכות פעולה, לא כל שכן אלה העוסקות בטיפוח המצוינות ובתהליכים חינוכיים, אפשרי שעה שכוח האדם המופקד עליהם הוא איכותי. בשני העשורים האחרונים חל שיפור רב ברמת מתקני הספורט ואיכותם. כן שופר מאד הציוד האישי (ביגוד והנעלה), וציוד הפעילות (כדורים; מזרנים, מכשירים בחדרי כושר וכד'). כמו כן מושקעים משאבים רבים בפיתוח הרגלי תזונה נכונים, בביצוע בדיקות ארגומטריות תקופתיות ועוד. מתוך בדיקתנו למדנו לדעת, כי בתחום איכות כח האדם להוראה, לאימון ולניהול ספורט נעשו מספר פעולות חיוביות ובהן:

- מכללות המכשירות כוח אדם להוראת חינוך גופני, בהן המכללה לחנ"ג ולספורט ע"ש זינמן במכון וינגייט, הוכרו כמוסדות להשכלה גבוהה הרשאים להעניק לבוגריהם תואר ראשון בחינוך גופני (B.ed).
- בית-הספר למאמנים ולמדריכים במכון וינגייט ע"ש נט הולמן, הפועל כיום מכוח חוק הספורט (1988) לענין הסמכה להדרכה ולאימון, פיתח תוכניות לימוד והכשרה בנושאי ספורט, נופש ומינהל, ביותר מ-81 תחומי תוכן שונים. בין הנושאים החשובים אותם קידם ביה"ס הוא תהליך הכשרת המאמן, (שעומד על שנתיים ודרישה להתמחות בעבודה סה"כ כ-1000 שעות לימוד), ומנהל ספורט/מועדון.

למרות האמור לעיל, מהעדויות שהובאו בפנינו התברר, כי קיימת אי שביעות רצון בקרב אנשי מקצוע, נציגי איגודים והתאחדויות באשר למעמד המאמן, ומקצוע האימון. כמו כן עלתה בפנינו בעיית קידום כח אדם אקדמי במדעי הספורט בישראל. זאת לאור העובדה כי למכללות אין היתר מאת המועצה להשכלה גבוהה למתן תואר ראשון (A.B) ושני (A.M) ואילו באוניברסיטאות אין אפשרות ללמוד במסלולים אלה. עובדה המעודדת רבים לרכוש השכלתם בתחומים אחרים, לעיתים לא רלוונטיים, בעוד אחרים יוצאים לרכוש השכלתם בחו"ל.

8.2 המלצות

8.2.1 העסקת מאמנים בתפקידים לאומיים תעשה על-פי דירוג עובדי הוראה לפחות, לרבות תוספת פיקוח; בהתאמה לוותק, לתואר וכד' של המאמן, או על-פי הסכם אישי התואם שכר עובד הוראה לפחות. בנוסף יזכה המאמן לתשלום כל הוצאות האשל והנסיעה שלו כמקובל בשרות הציבורי. מומלץ כי חוזה ההתקשרות עם המאמן יהיה לתקופה של שנתיים לפחות. בדרך זו אפשר שבעתיד הלא רחוק יחשב האימון כמקצוע, כפרופסיה לשמה.

8.2.2 מאמן יועסק בתפקיד לאומי רק במידה ובידו תעודת הסמכה מוכרת לאימון (על-פי חוק הספורט 1988) והוא השלים לימודיו בקורס למאמנים לאומיים או בקורס שווה ערך.

8.2.3 יש לעודד ככל האפשר בבית-הספר למאמנים ולמדריכים במכון וינגייט פתיחת מסלול לימודים אקדמי למאמנים המבקשים להעשיר ולהעמיק את ידיעותיהם.

8.2.4 לצורך קידום איכותו ורמתו של כח האדם המקצועי בחינוך גופני, בספורט, ובמדעי הספורט, יקבלו המכללות המוכרות על-ידי המועצה להשכלה גבוהה, הכרה למתן תואר ראשון (A.B) שיאפשר להם להכשיר כוח אדם במדעי הספורט כגון: פסיכולוג ספורט, פיזיולוג ספורט וכד'.. חשיבות עליונה אנו רואים בפתיחת מסלול לימודים בחינוך גופני ובספורט לתואר שני (A.M). ואף לתואר שלישי (Phd) למען הבטחת הכשרתם של מדעני הספורט והתנועה בישראל. תוכניות אלה נדרשות באשר הן מאפשרות לבוגריהן לעסוק בתחום מדעי הספורט ולא בהוראה בלבד. בהקשר זה אפשר שראוי לפתוח מסלול זה במכללה ע"ש זינמן במכון וינגייט לה, נראה לנו, יש כח האדם האקדמי, והמתקנים הראויים.

9.1 תיאור מצב

בעידן המודרני, זה הסוגר את האלף השני, ונמצא בפיתחת האלף השלישי, הופך העולם לעולם ללא גבולות. כל ידיעה עוברת מקצה תבל אל קצהו זמן אמת, וכמידת מהירות העברת הידיעה, כך גם מידת האחריות של מעביר הידיעה. קשה, איפוא, לתאר את פיתוח ענפי הספורט וקידומם בלא אמצעי התקשורת האלקטרוניים והכתובים כאחד. חיוניות וחשיבות אמצעי תקשורת מובנת ואין עליה עוררין.

לא אחת מצאנו, כי רכילות עיתונאית, דווקא היא מסוקרת במרכזיותם של ארועים, תחת סקירה נרחבת של הארועים עצמם. ממצאי מחקרו של ד"ר וייגרטרן (1997) העלו, כי למעלה מ-90 אחוזים מסקירת ארועי הספורט בעתונים, מוקדשים לענפי הכדורגל והכדורסל, בעוד יתר ענפי הספורט אינם זוכים לחשיפה תקשורתית ראוייה. בדיקתנו העלתה, כי על-פי החוק כיום, הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו תש"ן 1990, שידורי ספורט אינם נכללים בגדר הפקה מקומית. יחד עם זאת לפי כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו מגוון התוכניות המשודרות יכלול בין היתר 1/3 - המוקדש למידע, ספורט וענייני היום.

למרבה הצער תוכניות הספורט המשודרות על-פי המחויבות של הזכיינים מתמקדות בכדורגל ובכדורסל ואינן משקפות נאמנה את הפעילות העניפה בתחומי ספורט אחרים. החברה בישראל, לפי דיווחי המשטרה וסיכומיה לשנת 1997, אלימה יותר מבעבר. הדבר מוצא לצערנו, ביטוי, גם בשדה הספורט, ובעיקר במגרשי הכדורגל (לעתים גם בכדורסל) פגיעות בשופטים ובשחקנים, התפרעויות קהל אוהדים, נעשו לענין שבשגרה ממש. ניצני השידור, המתיחסים להגינות במישחקים, כמו, למשל, פירסום ליגת ההגינות של קבוצות הכדורגל, מבורכים, אלא שאין בהם די.

פרסום נושאים אשר יש בהם משום עידוד להגינות בספורט, הדגשת נושאים אלה, לצד תיאור נרחב בכלי התקשורת של התנהגות חיובית מצד שחקנים, קבוצות וקהל אוהדים - בכל אלה יש כדי לשפר דפוסי התנהגות לטובה ולחזק את תודעת ההגינות וההתנהגות הספורטיבית הנאותה בקרב הציבור בכללו.

9.2 המלצות

9.2.1 שידורי ספורט ישירים באמצעות הטלוויזיה יחשבו כהפקה מקומית. לעניין זה יש לעשות לתיקון חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו.

9.2.2 טוב יעשו אמצעי התקשורת אם יאמצו מדיניות של קידום ההגינות והמישחק ההוגן יבליטו ויחשפו בסקירותיהם ארועים המבטאים, הלכה למעשה, ערכים אלה.

10.1 תיאור מצב

מהעדויות שהובאו בפנינו, בנושא המשאבים הכספיים התברר כי הספורט לרמותיו השונות, העממי, התחרותי וההישגי מצוי במצוקה כספית קשה. נקדים ונאמר, כי היענותו החיובית של ראש הממשלה, מר בנימין נתניהו לפניית הוועד האולימפי בישראל ומשרד החינוך, התרבות והספורט - רשות הספורט והחינוך הגופני, להגדלת תקציב הספורט ההישגי בסך 10 מליון ש"ח בשנה, ערב אישור תקציב המדינה לשנת 1998, מבורכת מאד ונותנת מענה ולו חלקי מאוד למצוקה המתמשכת של הספורט ההישגי ישראל. כאמור, הפער בין המשאבים החיוניים הדרושים לפיתוח ולהפעלת הספורט והפעילות הגופנית בישראל לאלה הקיימים הלכה למעשה, גדול מאד. הסיבות העיקריות לכך כפי שהובהרו בפנינו הן כדלקמן:

10.1.1 תקציב המדינה לספורט, באמצעות רשות הספורט והחינוך הגופני, קוצץ מספר פעמים והוא עומד כיום על 0.4 אחוז מתקציב משרד החינוך התרבות והספורט. (91,000,000 מליון כולל שיטור במגרשי הכדורגל). ככל שידוע לנו השקעה זו של המדינה בספורט היא הקטנה ביותר בעולם המערבי, ועל כך נעיר בהמשך. יצוין כי בשנת 1996 היה תקציב הספורט 0.6 אחוז מתקציב משרד החינוך וההפחתה עם השנים משמעותית ביותר ולא מובנת. תקציב רשות הספורט הוגדל בצורה מלאכותית שכן למשאבים המיועדים לשיטור, כ-18,000,000 ש"ח ב-1998, משמשת רשות הספורט כצינור להעברת הכספים בלבד.

10.1.2 קיצוץ תקציב רשות הספורט והחינוך הגופני, הביא במישרין לצמצום תמיכתה בכל הגופים וארגוני הספורט שהיא מסייעת להם. בכללם: התאחדויות הספורט, לרבות התאחדות ספורט בתי-הספר; איגודי הספורט; הרשויות המקומיות; המועצות האזוריות; ועוד.

10.1.3 בשנים 1995 ו-1996, הקציב משרד החינוך התרבות והספורט, 36,000,000 ש"ח (בכל אחת מהשנים הנזכרות) שיעודו באופן מיוחד לבניית אולמות (במקום מפעל הפיס). מאז כמעט ולא יועדו תקציבים למטרה זו.

10.1.4 קיימת תלות בין היקף ועומק פעולות הספורט בישראל לכספים הנאספים מהמהמרים במסגרת המועצה להסדר הימורים בספורט. (עובדה מצערת לכשעצמה). במקרים לא מעטים התברר לנו כי המציאות קשה עוד יותר. במצב בו המועצה אינה עומדת ביעדיה הכספיים (לאור צמצום בהימורים) אזי היא מודיעה על הקטנת תמיכתה בארגוני הספורט השונים בהתאמה. פעולה זו, מונעת מגופים רבים, התאחדויות, איגודים, מועדונים וכד', לתכנן את שנת הפעילות בצורה ראויה ומאוזנת ומעמידה את הנוגעים בדבר במצב בלתי אפשרי מבחינתם. התברר, כי העמדת משאבים מיוחדים לכיסוי הפער בין התכנון לביצוע (לגיוס הכספים) בפועל, סייע אך לא פתר בעיה זו.

10.1.5 מספר התושבים בישראל נמצא בקו עליה מתמיד. ב-1995 הקיפה האוכלוסייה בישראל 5,619,000 נפש ואילו בינואר 1997 עמדה האוכלוסייה על 5,740,000 נפש. בשנת 1998 צפויה האוכלוסייה להגיע לכ-6,000,000 נפש ולפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה יהיו בישראל בשנת 6,194,900 - 2003 נפש. לנתונים אלה מספר משמעויות:

- א. הגידול במספר הנפשות באכלוסיה מחייב הערכות גם במפת הספורט והחינוך הגופני בין היתר מבחינת מתקנים, אנשי הדרכה, אימון, הוראה וכד'.
- ב. תוחלת החיים בישראל עולה. בשנת 1993 היה גיל ממוצע של גברים בישראל 75.3 שנה ושל נשים 79.1 שנה. מספרם של בני 65 או יותר נמצא

בעליה מתמדת (ב1998 חיו בישראל 567.2 אלף איש ואילו בשנת 2003 צפוי ציבור של כ-622.4 אלף איש בני 65 או יותר). קיים איפוא צורך ממשי בפיתוח מודעות הציבור לחשיבות שבפעילות גופנית כתורמת לבריאות וכמספרת איכות חיי האזרחים. הימנעות מהתמודדות רצינית עם נושא חשוב זה אפשר שיהיו לה השלכות קשות על מערכת הבריאות והרווחה בעתיד הקרוב. בריאותו וחוסנו של עם נקבעים לא במעט לפי רמת כושרו הגופני ועיסוקו בפעילות גופנית.

10.1.6 מספר הענפים האולימפיים עלה במהלך השנים ועומד כיום על 33 ענפים. בנוסף לכך החלה ישראל להופיעה מאז מישחקי לילהמר בשנת 1994, במישחקי אולימפיאדת החורף (השנה בנגנו שביפן) והיא משתתפת גם באליפויות עולם ואליפויות אזוריות.

10.1.7 לפי הסקרים הנערכים בישראל מעת לעת התברר לנו, כי אחוז הפעילים בספורט או בפעילות נופש עממית, (לפי הגדרה רחבה של המושג לרבות פעיל; או פעיל לפעמים) נשאר יציב (כ-35%). סימן מדאיג הוא העליה במספרם של הלא פעילים בקרב האוכלוסייה, כ-59 אחוז בשנת 1996 בהשוואה ל-52 אחוז שנמצאו לא פעילים בשנת 1992. נתונים אלה מדאיגים במיוחד לאור הידוע לנו על המקובל במדינות המערב כגון: שבדיה, בה דווח על 54 אחוז פעילים, שוויץ 74 אחוז ופינלנד על 82 אחוז פעילים.

10.1.8 היצע פעילויות הספורט ופעילויות אתגר ונופש גדול היום בהרבה מזה שעמד לרשות הציבור לפני עשר שנים או יותר. המפנה מוסבר בין היתר בגל העלייה המבורך לישראל שהביא עמו לפיתוח ענפי ספורט ופעילויות גופניות חדשים. ברם למרבית פעילויות אלה לא נמצאו המשאבים לבניית תשתית ומתקנים וכד' - זאת בענפים כמו בייסבול, סופטבול, שחמט, בעוד באחרים העיסוק יקר כגון; מצנחי רחיפה, צניחה חופשית, גלישה מצוקים, שייט נהרות, החלקה על הקרח, הוקי קרח ועוד.

10.1.9 מעבר המשק בישראל ל-5 ימי עבודה בשבוע כמעט הושלם והאפשרות למעבר ל-4 ימי עבודה בשבוע נראית באופק ויושמה זה מכבר במספר מדינות. הסיכוי להביא שלום יציב לאזורנו ובעקבותיו לקיצור ימי המילואים, מעמידים לרשות האזרח זמן פנוי רב מבעבר. בנוסף לכך עידן המחשבים, המולטימדיה, הפקס, הטלוויזיה, הביא לכך שהאזרח יגלה פעילות גופנית פחותה הרבה מבעבר. נתונים אלה מהווים לא רק אתגר להרחבת הפעילות הספורטיבית אלא צורך חשוב, שכן פעילות גופנית תורמת רבות לפרט, בשיפור כושרו הגופני, טיפוח בריאותו וקידום איכות חייו.

10.1.10 ככל שמדובר בספורטאי ההישג כיום, מובן לכל העוסקים בנושא, כי חל בשנים האחרונות מהפך ומעבר מספורט חובבני לספורט מקצועני ומקצועי. הצורך להתמקד בפעילות, להשקיע בה את מירב הזמן והכוחות הפיזיים והמנטליים בד בבד עם הדרישה להתנתק מכל פעילות אחרת, למעט לימודים או שרות צבאי, ובמקביל הדרישה האולטימטיבית לאימון ולהדרכה על ידי אנשי מקצוע מיומנים שמקדישים עצמם לעיסוק זה ולתנאי אימון ותחרות מיטביים - כל אלה בהכרח מייקרים את ההשקעה בספורטאים. (במאמנים; בציד; במעקב רפואי; במחנות אימונים ותחרויות בארץ ובחו"ל וכד').

10.2 דו"ח ועדת בן-דרור, לקביעת תבחינים ואופן חלוקת כספי לצרכים, ולתפקידו של הספורט מההיבט הענייני והערכי חינוכי, בחברתנו. מן הראוי היה כי המדינה תקצה משאבים רבים יותר מאלה שהושקעו בספורט עד היום.

10.3.1 לצורך בניית מתקני ספורט ואחזקתם (ראה מטרות המועצה עמ' 13 סעיף ג') יבוצע איגום משאבים של רשות הספורט והחינוך הגופני, רשויות מקומיות ומועצות איזוריות, המועצה להסדר ההימורים בספורט, מפעל הפיס ומשרדי ממשלה רלוונטיים נוספים. איגום ופיתוח המתקנים ברחבי המדינה יעשה על-פי תוכנית האב הישובית (ראה נספח ב) ועל-פי המיפוי של צרכי המדינה (ראה סעיף 10.3.4 בפרק זה) מהעדויות שהובאו בפנינו התברר שיש כיום מחסור של יותר מ-2000 אולמות ספורט ברחבי המדינה. באחרונה שב מפעל הפיס לבנות גם אולמות ספורט ויש להעריך גישה חיובית זו ולברך עליה. יישום המלצה זו יצריך הקמת צוות בין-משרדי מתאים שיתכנן, יארגן, יקדם ויגשים את היעד הזה.

10.3.2 ממשלת ישראל, באמצעות משרד האוצר, תעמיד ערבות ממשלתית בסך 50 מליון ש"ח למימוש ההקצבות על-פי תקציב מועצת ההימורים. הכוונה היא שהסכום עליו התחייבה המועצה לקבוצות, לאיגודים וכד' בראשית השנה יועבר, בכל מקרה, גם במיקרה והכנסות המועצה יהיו בפועל קטנות מהסכום הצפוי שאמור היה לעמוד לרשותה לחלוקה (הסכום שתוכנן). במקרה זה, כאמור, תשלם המדינה את יתרת הסכום.

10.3.3 למרות אי שביעות רצוננו מביסוס תקציב הספורט בישראל בעיקר על הימורים ומהמרים, אך מתוך הכרת המציאות שאין כיום סיכוי ואפשרות ראלית שהמדינה תקציב ממקורותיה את כל המשאבים שהספורט זקוק לו, רואה הוועדה חשיבות רבה במתן אישור לקיום מרוצי סוסים בישראל. רואים אנו להדגיש כי ככל שלמדנו את הנושא מהנתונים שהוצגו בפנינו מתברר על-פי בדיקות וסיקרי שוק וכדאיות כלכלית, כי פיתוח ענף זה בישראל יתרום להשקעות כספיות משמעותיות מבחוץ ואף עשוי ליצור מקורות פרנסה לאלפי ואף לרבבות מתפרנסים במדינה. ליווי המרוצים בהימורים טעון בחינה מעמיקה, אך על-פי הנסיון המצטבר בעולם ניתן לקיים הימורים אלה בצורה חוקית ומכובדת והתרומה שיביאו לקידום צרכי הספורט עשויה להיות ניכרת וחשובה עד מאוד.

10.3.4 לאור המציאות העגומה שנפרשה לפנינו בנושא מתקנים ואולמות ספורט, ובנוסף לאמור בסעיף 10.3.1 דלעיל, ממשלת ישראל, באמצעות משרד החינוך התרבות והספורט, תשקיע במהלך עשר השנים הקרובות כמיליארד שקל לצורך בניית אולמות ומתקני ספורט תיקניים. כספים אלה יתווספו וישולבו עם כספי מפעל הפיס והמועצה להסדר ההימורים בספורט כשכל אחד, על-פי הכללים המנחים אותו (ראה סעיף 10.3.1 דלעיל), ימשיך בדרכו הוא בבניית מתקני ספורט. תכנון ובניית המתקנים יעשה בשיתוף עם הרשויות המקומיות ורשות הספורט, בהסתמך על האמנה לשיתוף פעולה שבין הרשויות המקומיות, המועצות האזוריות ורשות הספורט והחינוך הגופני. במקביל יפעל מרכז השלטון המקומי, באמצעות הרשויות המקומיות, המועצות האזוריות ורשות הספורט, למיפוי ארצי של צרכי המדינה לספורט תחרותי ולספורט עממי תוך התאמה לעדיפות הענפים (כמפורט בדו"ח הביניים של ועדה זו).

10.3.5 בניית מתקני ספורט ממקורות ציבוריים (ראה סעיף 10.3.1, 10.3.4, 10.3.6) תעשה על-פי תבחינים ואמות מידה בין-לאומיות וחוקות ענפי הספורט הבין-לאומיים להם הם מיועדים.

10.3.6 את התקציב השוטף של רשות הספורט והחינוך הגופני יש להעמיד על כאחוז (כ-1%) מסך כל תקציב משרד החינוך התרבות והספורט. תקציב זה לא יכלול פיתוח ובניית מתקני ספורט, (ראה סעיף 10.3.4 דלעיל), מימוש החלטה זו יצביע על החשיבות שרואה המשרד בספורט ובפעילות הגופנית.

10.3.7 ככל שמדובר בשיטור לאבטחת הסדר הציבורי מחוץ למגרשים, המשטרה חייבת להבטיח הסדר מכוח החוק. על מנת להבטיח את הסדר במגרשים ובאולמות בעונת 9998- תשנ"ט יועמד סכום של כ-12,500,000 מליון ש"ח לצורך כך מתקציב המדינה, ולא מתקציב רשות הספורט, לרשות

האגודות, באמצעות ההתאחדויות והאיגודים, והן שתשכרנה שירותי שמירה ואבטחה על דעת המשטרה ובתיאום עימה, שתציב גם היא כוח הרתעה כנדרש.

10.3.8 מהטעמים שפורטו לעיל ולצורך עדכון התבחינים שנקבעו על-ידי ועדת בן דרור תמונה על-ידי שר החינוך התרבות והספורט או סגנו, לאחר התייעצות עם המועצה הלאומית לספורט, ועדה בת חמישה נציגי ציבור, מהם מומחים בספורט, אשר תדרש לנושאים שלהלן: קביעה מחדש של רמה - דירוג הענפים האולימפיים בהתייחס

א. לעדיפות הענפים כמפורט בדו"ח הביניים של ועדה זו.

ב. קביעה מחדש של מידת הפופולריות של הענפים.

ג. קביעה מחדש של רמת ההישג אליו הגיע הענף.

ד. קביעה מחדש של מידת שיתוף של נשים בענף.

ה. קביעה מחדש של רמת ההדרכה בענף.

ו. קביעה מחדש מהי קבוצה.

ז. בכל מקרה תבדק מחדש ההקצבה הכספית לקבוצות כקבוצות, לקבוצות בליגות נמוכות (בכדורגל מליגה ב', כדורסל גברים מליגה א' ולמישחקי כדור אחרים), לענפי ספורט מועדוניים דוגמת הגולף, כדורת דשא, סקי שלג, וכד'. להתאחדות ספורט בתי-הספר, למרכזי הספורט וכד'.

ח. הוועדה תגיש מסקנותיה והמלצותיה לשר החינוך התרבות והספורט או לסגנו, מוקדם ככל האפשר, אך לפני גיבוש התקציבים לשנת 1999.

סוף דבר

ועדה זו קיימה במהלך 16 חודשי עבודתה עשרות ישיבות ודיונים, שמעה את דעותיהם, הצעותיהם, רעיונותיהם והשגותיהם של ראשי הספורט בישראל, אישי ציבור וספורטאים בכירים. משהגענו לכלל קביעת העובדות והמסקנות המתבקשות ראינו לנגד עינינו, בגישה אובייקטיבית וחסרת פניות, את טובת הספורט לכל רבדיו, את טובת הכלל מבחינת איכות חיי הקהילה ומעל לכל את טובת הספורט לשמו והספורטאים, שבהפעלה נכונה עתידים להציב את הספורט בישראל במקום של כבוד במפת הספורט העולמי.

כידוע, אין זו הפעם הראשונה שוועדה ציבורית נדרשת לשאלת מבנה וארגון הספורט והפעילות הגופנית בישראל, אך דומה שמורכבות הנושא, חשיבותו ותרומו של הספורט בעידן שנות האלפיים לאיכות חיי האזרחים ובריאותם הם שיכתיבו את הצורך במימוש המלצות דו"ח זה.

אנו רוצים לקוות, כי הממשלה והעומד בראשה ומשרד החינוך התרבות והספורט יאמצו המסקנות וההמלצות המובאות בדו"ח זה ויעמידו את המשאבים הנדרשים לביצוע. ככל שלמדנו את הנושא נראה לנו כי הגיעה השעה בה על המדינה להעריך בצורה ראויה את חשיבותו ומקומו של הספורט בחיי העם הן כאמצעי והן כמטרה ערכית וחברתית נעלה. מניחים אנו בפני הממשלה דו"ח ממצה, ולדעתנו אחראי וישים, שאם יאומץ כלשונו וכרוחו ייטב לחברה וייטב לספורט התחרותי.

